

LEO G. LINDER

BRATŘI
KLIČKOVÉ

Leo G. Linder

BRATŘI KLIČKOVÉ

Leo G. Linder

ve spolupráci s Julianem Vettenem

BRATŘI KLIČKOVÉ

Mé díky za užitečné informace, za osvětlení poměrů na Ukrajině a všestrannou pomoc při práci na této knize patří především sportovnímu lékaři dr. S. S. Šeljapovovi, bývalému hlavnímu trenérovi Michailu Mazychovi a také mému informátorovi „Nikolaji“, někdejšímu příslušníku vedení kyjevského odboru pro boj s organizovaným zločinem ukrajinského ministerstva vnitra. Dále děkuji ředitelce celosvětově unikátního muzea bratrů Kličkových, které se nachází ve Vilšanech, Ljudmile Timošenkové, dále novinářce Galině z Kyjeva a také Clausi Taaksovi, který pro mě přeložil z ruštiny několik velmi zajímavých dokumentů. Děkuji rovněž celé řadě nejmenovaných osob na Ukrajině a v Německu, na něž jsem se obracel s otázkami a které mi poskytly cenné informace. Chtěl bych poděkovat také Gunnaru Meinhardtovi a jeho nakladatelství za laskavý souhlas s otištěním rozhovorů s Vitalijem a Vladimírem Kličkovými a s Berndem Böntem.

Leo G. Linder

Copyright © Verlag Neues Leben, Berlin 2013

All rights reserved.

Translation © David Sajvera, 2016

© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2016

ISBN 978-80-7505-347-3

1.

RECEPT NA ÚSPĚCH

ONOHO BŘEZNOVÉHO RÁNA ROKU 1994 přicházejí do budovy odvodní komise ukrajinské armády v Kyjevě dva mladí muži. Na chodbě už se tísní davy rekrutů – odvody jsou v plném proudu a začíná to tu trochu vřít. Konverzace přechází chvílemi do hlasitého řevu, každý tu vtipkuje a nahlas se směje. Když se ve dveřích objeví dva noví adepti se svým doprovodem, pohledy všech se stočí bezděky ke vchodu a řev překvapeně přejde do udiveného brumlání. Ti dva nejsou ještě slavní, z televize ani z novin je zatím nikdo nezná, je ale nepochybné, že už pouhé vzezření mladíků budí mezi jejich krajany hluboký respekt prostě proto, že se na první pohled odlišují.

Ti dva bezkonkurenčně vyčnívají. Oba mohou měřit dobře kolem dvou metrů. Ve výšce to ale není. Je to dáno pouhou přítomností těchto mladíků, z nichž vyzraňuje jakási samozřejmá převaha nad ostatními, smíšená se zvláštní aurou dobře patrné dobromyslnosti.

Nikomu proto nevadí, když se nezařadí na konec řady rekrutů. Přejdou kolem čekajících mladých mužů a zamíří rovnou do místnosti, kde úřaduje odvodní komise. Není pak velkým překvapením, když při jejich příchodu komisní muž v bílém plášti vyskočí od svého psacího stolu a vyjde jim navzdory místním zvykům s úsměvem na tváři a nataženou rukou vstříc. „Ten štábní doktor byl ochota sama, aniž by bratry vůbec prohlédl,“ vzpomíná později doktor Šel-japov z ukrajinského armádního sportovního klubu. „Ale bylo celkem běžné, že Vitalij a Vladimír působili na své okolí ohromujícím dojmem, hlavně díky svému vzrůstu a příjemnému vystupování. Byl jsem na ně hrdý.“

Dnes už dobře víme, co z těchhle mladíků v budoucnu vyrostе. Svět už brzy zjistí, co jsou zač. Jsou to bratři Kličkové, slavní boxeři, kteří dokázali okouzlit miliony lidí na celém světě. Boxeři, o nichž se dá mluvit pouze v superlativech. Muži, které můžeme uctívat a do jisté míry je vnímat i jako jistou náhražku za chybějící národní hrdiny. Box přitom rozhodně nepatří mezi sporty, které by měl každý člověk v oblibě. V boxerském ringu se odehrávají věci, za které by vás v jiném sportovním odvětví okamžitě diskvalifikovali, a dějí se tam neustále. Smyslem boxu není porazit soupeře, ale zbavit ho schopnosti bojovat, zkrátka a dobře tak dlouho do něj mlátit, až odpadne, což právě u těžké váhy může trvat dost dlouho. Teče přitom i krev. „Boxeři míří na zraněná místa svého soupeře,“ říká bývalý šampion v těžké váze Lennox Lewis, který sám několik kol bil pěstí do ošklivě zhmožděné rány nad okem Vitalije Klička – nakonec byla tak hluboká, že by se do ní dal zastrčit prst.

Jinými slovy: box je jako sud střelného prachu, dáblův vynález, Koloseum a Circus Maximus zároveň. Je to pravěká konfrontace dvou bytostí, radost z toho, že rány dávám a dostávám. Ty spolu

RECEPT NA ÚSPĚCH

s bolestí pochopitelně nezauímají přední místa v žebříčcích hodnot a přání běžného občana. Jejich zápasy přesto pravidelně sleduje na svých televizních obrazovkách deset až dvacet milionů diváků. A při zápase Vladimira Klička proti Ruslanu Čagajevovi v roce 2009 naplnilo arénu v Gelsenkirchenu legendárních 61 000 diváků – víc diváků, asi 80 000, měl už jenom Max Schmeling v roce 1939 ve Stuttgartu.

Je nepochybné, že Kličkové boxují hodně dobře. Jsou – skoro – neporazitelní. Jsou – prakticky – bez konkurence a umějí v tom všem po čertech dobře chodit. Kličkové prostě dokážou rozpálit srdce každého fanouška. Tohle tvrzení by možná chtělo ještě podpořit nějakými dalšími argumenty.

Třeba tím, že sbírku legend boxu obohatili o další, novou kapitolu? Kličkové totiž na první pohled nezapadají do klasických modelů zákulisních dramát tohoto sportovního odvětví a do příběhů o chlapcích, kteří vyrostli v chudých poměrech; mají už na kontě nějaký ten vroubek nebo záznam v trestním rejstříku, měli velmi záhy možnost se seznámit s policií, ovšem nakonec je jednoho dne někdo objevil, vytáhl z bahna ulice a oni se pak vlastní pílí vypracovali až na samotný vrchol sportovní kariéry. Kličkové přicházejí jako dva bílí rytíři. Zničehonic se vynoří před branami vašeho hradu, a sotva odloží svou zbroj, začnete jim důvěřovat natolik, že byste jim beze všeho svěřili i své vlastní děti. Vypadá to, že Kličkové vynalezli a ztělesňují nový typ boxera: *bojovníka s bílým límečkem*. Boxeři těžké váhy v rouše beránčím. Šampioni bez manýr superhvězd. Tyhle vlastnosti se ale pro sport, který tak miluje tragédie a mezní životní situace, příliš nehodí. Každý chce být svědkem příběhu o vzestupu a pádu, triumfu a porážce. Je to přece sport, kde jde člověk na trh nejen se svojí kůží, ale kde dává v sázku dokonce i svou vlastní duši.

Najednou přichází změna: místo dlouhých limuzín a nemanželských dětí reklama na mléčný řez? Říká se, že o boxerech se toho nikdy moc nedozvíte. Když máte jako novinář napsat článek o dalším boxerském zápase, často se stává, že vám po patnácti řádcích dojde dech. Možná že ty staré dobré časy rozervaných a nepřízní osudu stíhaných boxerů jsou už dávno pryč. Černí protivníci Kličkových poskytují novinářům každopádně mnohem zajímavější a šťavnatější náměty. Například Chris Byrd, který v rámci své – pro mnoho lidí bizarní – víry v Boha neváhá v zájmu šíření evangelia nepochodovat do haly v tričku s nápisem „Jesus saves“. Pravda, Vladimír Kličko ve svém rudozlatém boxerském plášti od Hugo Bosse taky nevypadá nejhůř – spíš jako ředitel cirkusu, ale budiž. Zajímavější než Kličkové je i nafoukaný Lennox Lewis, arogantní David Haye, šílený Dereck Chisora – a to všechno ještě nic není třeba ve srovnání s drsnými eskapádami takového Mikea Tysona nebo vychloumáním Muhammada Aliho. Tihle všichni stáli nebo stále ještě stojí za pár emociálně zbarvených řádků v novinách nebo za palcové titulky na předních stranách bulváru. Když se ale tihle chlapíci mají vyjádřit k bratrům Kličkovým, slyšíme velmi často slovo „nuda“. Ano, Kličkové jsou nejlepší a – nudní.

Proč ale dokážou tak silně fascinovat miliony diváků?

Protože jsou jako princové z pohádky, co se zničehonic objevili, jako kdyby vyrostli ze země nebo spadli z nebe? Jsou to hrdinové, kteří nemají minulost a náhle se zjeví v záři reflektorů. V tom to mají očividně mnohem lehčí než ti ostatní. Už od chvíle, kdy v listopadu 1996 nastoupili v Hamburku ke svým prvním profesionálním zápasům, byli bratři Kličkové šampiony – Vladimír už byl v té době olympijským vítězem z Atlanty a Vitalij zase šestinásobným mistrem světa v kickboxu.

RECEPT NA ÚSPĚCH

Jejich vstup do profesionálního ringu byla docela slušná přehra k tomu, co následovalo poté. Vitaliji stačila dvě kola, aby knokautoval svého soupeře. Vladimirovi se to podařilo už po dvou minutách a dobře naladěný hlasatel v hale komentoval jejich bleskové vítězství slovy: „Věřím, že si s bratry Kličkovými užijeme ještě hodně zábavy. Právě z takového těsta jsou uhněteni mistři světa.“

Už jsem se o tom zmínil. Právě v tomhle okamžiku začala jejich budoucnost. A zastínila jejich minulost.

Cožpak se každý v boxerské branži ještě před necelými dvěma měsíci nechytal za hlavu, když slyšel, že Klaus-Peter Kohl, šéf boxerské stáje Universum, uzavřel s bratry Kličkovými smlouvu? Odkud vlastně jsou? Z Ukrajiny? Z Kyjeva? To se k němu ještě nedonesly zvěsti o ruské mafii? Wilfried Sauerland z konkurenční stáje Sauerland vůči Kličkovým takhle vstřícný nebyl a Kohl pak musel ještě pěkně dlouho poslouchat vtípky na téma „čečenští bojovníci za svobodu“ a podobné posměšky. „Když jsem s nimi v roce 1996 uzavřel smlouvu, všichni se mi smáli,“ vzpomíná dnes. Jejich pozdější manažer Bernd Bönthe to shrnul zcela lapidárně: „Vypadali jako dva obrovští vyhazovači z nějakého lokálu.“

A možná že právě jejich vzhled byl důvodem, proč byli hned po svém příletu na frankfurtské letiště zatčeni. I Vitalij Kličko si po letech tuto policejní akci vysvětluje tak, že pozornost bezpečnostních složek tehdy vzbudilo především jejich podezřelé vzezření: černé boty, černé kalhoty, černé kožené bundy, na první pohled temná, zabijácká image. Stačilo ale pár telefonátů a byli zase volní – určitě by nás dnes zajímalo, co tenkrát policistům řekli, případně co jim slíbili. Ačkoli byli už po půl hodině z cely venku, nějakou dobu jim trvalo, než se téhle nežádoucí image nebezpečných cizinců zbavili – ještě dlouho vypadali jako bratři Bluesové z divokého východu.

Vitalij a Vladimír Kličkové na ukrajinské poštovní známce z roku 2010

Bratři Bluesové...? Podívejme se na to pořádně. Kličkové těžší z odvěkého mýtu o dvou bratrech, který je v každém člověku hluboko zakořeněn. Profitují z toho, že toho mýtu velmi účinně využívají. Pro každého soupeře je přítomnost druhého bratra skličující, je to noční můra: jsou totiž pořád dva. A když jsou dva, jsou neporazitelní – jeden vyvažuje nedostatky toho druhého, a pokud jeden stojí v ringu, je tu s ním i ten druhý. Cítíte, že ačkoli nad jedním vyhrájete, budete *muset* poslat k zemi i toho druhého.

Box byl vždycky bojem muže proti muži. Takové postavy jako Joe Frazier, Muhammad Ali nebo Mike Tyson nejsou myslitelné jako součást nějaké dvojice nebo smečky. Ten, kdo nastoupí proti jednomu Kličkovvi, ale bojuje s fantomem. Má před sebou dvojníka, a zatímco bojuje s jedním, někde v pozadí už čeká druhý – mstitel. Tahle vnitřní sounáležitost je neobvyklá. Je to zároveň něco, co se nás hlu-

boce dotýká. Hlouběji, než si myslíme, protože bratrství každý odpradávná chápe jako určité osudové spojení. Už v nejstarších mýtech se setkáváme s bratrskou nenávistí i bratrskou láskou, snad proto, že právě mezi bratry mohou být obě tyto emoce intenzivnější než mezi jinými rodinnými příslušníky – Kain zabije Abela, Romulus usmrtí svého bratra Rema, ačkoli je odkojila táž vlčice. Na druhé straně máme v řecké mytologii bratry Kastora a Polluxe, nerozlučné Diovy syny. Není to právě jejich příběh, co podkresluje divadelní představení, které nám tu dnes Kličkové předvádějí: Pollux mstí Kastorovu vraždu, a třebaže je nesmrtelný, zvolí si sám smrt, aby mohl být v říši mrtvých svému smrtelnému bratrovi navždy nablízku.

Je to *přírodní úkaz*, říká Vladimír Kličko o svém vztahu k bratrovi, něco naprosto základního, něco, co všechno překračuje a přemáhá. Možná že i my, moderní Evropané, si na jejich příkladu uvědomujeme, co znamenají pevná rodinná pouta a bratrská láska.

Po bratrech Kastorovi a Polluxovi bylo nakonec pojmenováno souhvězdí Blíženců. Vitalij a Vladimír by si zase přáli, aby po nich byla jednou pojmenována nějaká ulice v Kyjevě. To je celkem reálné přání. A nejen proto, že jsou stejně nerozluční jako oni bájní bratři. Přínejmenším v ringu nemají konkurenci. Kličkové vládou světovému boxu, a to už nejmíň deset let. Jejich jméno si zaslouží nést aspoň tahle éra těžké váhy.

Poznamenali svojí hegemonií negativně celý kádr těžké váhy, jak je obviňuje Lennox Lewis? Nudí publikum svým robotickým stylem, jak jim vyčítá David Haye? To je vcelku jedno. Jejich převa- ha je natolik drtivá, že i Angelo Dundee, dvaadevadesátiletý trenér legendárního Muhammada Aliho, dodnes touží po tom, aby ještě našel nějakého boxera těžké váhy, který by Kličkovy odkázal do patřičných mezí.

Zatím ale nic nenasvědčuje tomu, že by se k něčemu takovému schylovalo. Vzpomeňme si třeba na páté kolo zápasu Vladimira Klička s Mariuszem Wachem v roce 2012. Vladimír se tehdy dostal do velmi nepříjemné situace. Jen o málo větší Polák ho zasáhl do hlavy a hned nato využil té vteřiny boxerova otřesu a udeřil ho ze všech stran šestkrát, možná sedmkrát, takže se Vladimír Kličko mohl v tu chvíli klidně obávat nejhoršího. Když ale vzápětí zazněl gong, Vladimír stál stále na nohou a nevypadalo to, že by ho tyto údery nějak citelněji zasáhly. Ve zpomaleném záběru pak bylo vidět, že všechny údery s jakousi nepochopitelnou duchapřítomností vykryl a že Wach na jeho nekrytou hlavu neudeřil ani jednou. Soupeř vystřílel všechen střelný prach, a Vladimír stál zase na nohou. Takhle scéna trvala jenom pár vteřin. Během oněch pár vteřin ale vyšlo mnohé najevo.

Možná že tady je třeba hledat hlavní důvod, proč si i ti nejlepší soupeři po zápase už tolik nevyskakují jako před ním. Corrie Sanders přiznal, že ho ještě žádný boxer nevyřídil tak jako Vitalij Kličko. Ruslan Čagajev zase lakonicky utrousil, že ho Vladimír hned v druhém kole přímým zásahem připravil o zub, zatímco on si ani neškrtnul. A nakonec musel smeknout i sebestředný David Haye: „Musím přiznat, že si to vítězství Vladimír zaslouží. Boxoval perfektně. Myslím, že je momentálně nejlepší boxer těžké váhy na světě.“

Vladimír Kličko?

A proč ne jeho bratr Vitalij?

Kdo z nich je lepší? Kdo z nich je ten opravdu *nejlepší boxer, skutečný mistr světa*? To by se zjistilo jenom v bratrovražedném boji, ti dva se ale podobají spíš Kastorovi a Polluxovi než Kainovi a Abelovi nebo Romulovi a Removi. Že by spolu někdy onen bratrovražedný boj svedli, naprosto odmítají. Úvahy o tom, kdo z nich

RECEPT NA ÚSPĚCH

je lepší, pak nadále straší v hlavě nejednoho fanouška, díky čemuž se neustále objevují různé fantazie a spekulace na toto téma. Ale ani v teoretické rovině žádný z bratrů výrazně nezastiňuje toho druhého. V samotném táboře příznivců těžké váhy má každý z nich své přívržence. Jedni přísahají na drtivý úder Vladimirovy pravačky a ti druzí zase na Vitalijovu bojovou morálku.

Ve své snaze rozsoudit tento spor pohořel i americký promotér Don King, který v roce 2008 vypsál na zápas Kličko vs. Kličko částku 100 milionů dolarů. Ne, díky, zněla jejich odpověď. S námi nepočítejte.

Kdo by koho porazil, to se asi nikdy nedozvíme.

Tyhle spekulace se koneckonců zcela míjejí se skutečným stavem věcí. Je nemyslitelné, aby se Vladimír a Vitalij Kličko postavili proti sobě, aby je někdo rozdělil. Jejich život je rodina, a to je instituce tak prastará jako zápas a box sám. A tahle historie toho má s mytickým dramatem společného víc, než tušíme. Senzační výsledky totiž člověku málokdy spadnou z nebe. Než k nim dojde, musí zpravidla projít dlouhou cestu divokou a nehostinnou krajinou – a žít v neméně divokých dobách a historických etapách. A právě taková byla Ukrajina. Země, v níž se ocitli bratři Kličkové na začátku své cesty.

2.

OPRAVDU ZVLÁŠTNÍ DĚTSTVÍ

VLASTNĚ JSOU TO VŠECHNO JENOM DOMNĚNKY. Už od samého začátku.

Můžeme se třeba domýšlet, jak přesně vypadala výchova jejich otce. Je ale pravděpodobné, že se podobala vojenskému výcviku. Děťství Kličkových je každopádně nerozlučně spjaté s armádou, protože jejich otec je důstojník sovětského letectva, který nikdy neodkládá svoji uniformu – dokonce ani doma, ve vlastním bytě. Doktor Šeljapov z ukrajinského armádního sportovního klubu o něm později řekl, že to byl úžasný muž – nebyl sice nijak zvlášť vysoký, ale měl tělo dobře vytrénovaného hokejisty. A musíme dodat, že uměl také nasadit náležitě přísný a zamračený výraz, jímž jako těžkými a neprostupnými mraky neprojde ani paprsek lidského citu. Jako kdyby jeho tvář byla integrální součástí sovětské zastrášovací politiky, v níž to řinčí atomovými a jinými zbraněmi. Ve své uniformě a s tímhle výrazem ztělesňuje Vladimír Rodio-

novič Kličko státní moc neméně přesvědčivě než vrcholní politici v moskevském Kremlu.

Tento muž vstoupil do armády z přesvědčení. Od té doby je stále ve službě vlasti – a to i jako manžel a otec. Jeho bezprostředním podřízeným je jeho starší syn Vitalij, zatímco mladší Vladimír patří mezi nižší poddůstojníky. Matka zase v téhle rodině funguje jako jeho osobní pobočnice. Otcovy příkazy je nutné brát jako rozkazy nadřízeného důstojníka. V době, kdy je matka Kličková v práci – v mateřské škole nebo v posádkové knihovně –, přebírá velení starší Vitalij, který musí dávat pozor na mladšího Vladimíra, a ten se brzy naučí, že po nesplnění rozkazu následuje často trest v podobě pádného úderu bratrovy ruky.

Mezi povinnosti ženy Naděždy patří, aby měl její muž večer na stole teplou večeři a ráno zase čistou, vyžehlenou uniformu s puky ostrými jako břitva. I sám otec Kličko je ovšem po všech stránkách zářným příkladem vzorného plnění služebních povinností. Je tak přesný, že by si podle něj mohl člověk seřizovat hodinky. Žádné jiné osobě také nesvěří zodpovědný úkol přišívání nablýskaných knoflíků na svou služební uniformu. Je jasné, že v téhle rodině nevládne příliš uvolněná morálka.

Z čeho tahle přísnost a vážnost vlastně pramení? Tady totiž nejde o nějaké soukromé štěstí. Vždy a všude – úzký rodinný kruh nevyjímaje – nejde přece o nic menšího než o vítězství, nebo porážku Sovětského svazu. A taky o blaho lidstva či jeho bolestné porobení. Uniforma je pro něj posvátná. Proto je pro něj posvátná i armáda. Proto je pro něj posvátný i Sovětský svaz. Pro tyhle hodnoty je připraven nasadit i svůj vlastní život, a protože tenhle stát potřebuje zástupy takových obětavých občanů, jako je on, směřuje otec Kličko svoji výchovu k tomu, aby takoví byli i jeho synové.

BRATŘI KLIČKOVÉ

Můžeme se domýšlet, jaké další věci provázejí jejich dětství. Brutální, holá krajina, bezútěšnost vojenských základen, nepříznivé přírodní podmínky a nezdravé podnebí. Tenhle svět není zrovna místem stvořeným pro děti.

Rodina Kličkových kolem roku 1980

Uplyne sotva pár let a Kličkova domácnost se opět stěhuje na úplně jiné místo. Všechny věci naloží na nákladní auto, které je odveze na nejbližší železniční stanici, a pak jedou šest sedm hodin jednotvárnou krajinou kamsi do neznáma. Za okny se střídá popelavá pustina, prašná step nebo poušť s nahnědlým pískem či kameny. Vypadá to, že v téhle ohromné zemi je jenom jeden typ krajiny, a když se rodina ocitne na konci cesty a vyloží zase celou domácnost z korby nákladáku, jejich nový domov vypadá naprosto stejně jako ten předchozí: hnědá pahorkatina bez stromů, kam až oko dohlédne, během

OPRAVDU ZVLÁŠTNÍ DĚTSTVÍ

krátkých letních měsíců je tu úmorné vedro, zatímco za dlouhé, mrazivé zimy je všechno pohřbeno pod sněhovými závěsemi.

I každá vojenská základna v té zemi nikoho vypadá jako ta předchozí. Po každém stěhování se Vladimír a Vitalij ocitnou před stejnými rovnoběžnými bytovkami ze šedivých betonových panelů, osázených nevzhlednými okny. Na ně navazují služební budovy a vojenské letiště se standardními boudami a baráky. Tenhle komplex je jako vždy od vnějšího světa hermeticky oddělen několik metrů vysokými betonovými zdmi s korunou z ostnatého drátu. Dnem i nocí tu obcházejí hlídky s kalašnikovy v ruce. A venku, za ostnatým drátem, začíná země nikoho. Žádná vesnice, žádný dům nenarušuje monotónní tvář krajiny. Civilisté do tohoto kraje vůbec nezabloudí, nejbližší osada je daleko za horizontem. Sousedí jsou pouze a výhradně důstojníci a jejich rodiny. Všechny cesty, které rodina Kličkových podnikne, vedou na izolovaná, odlidštěná, nehostinná místa. Izolovaná, odlidštěná a nehostinná jako boxerský ring.

Tato místa mají svá jména. A nacházejí se v různých částech Sovětského svazu – v Kyrgyzstánu nebo Kazachstánu. Na jejich jménech nezáleží, protože všechna mají něco společného. Klene se nad nimi obloha velikého Sovětského svazu, jehož lesk a záře vlévá žár a nadšení do každého srdce. A pro takovou vlast, jako je Sovětský svaz, má cenu žít, přinášet oběti a snášet jakékoli – i maximálně nepříznivé – životní podmínky. Nikde na světě člověk nedýchá tak svobodně. Nikde na světě nejsou lidé šťastnější – Vitalij a Vladimír to slyší už od mateřské školy. Jejich vlast vytvořila optimální podmínky pro radost ze života a lidskou důstojnost a také pro šlechtnost a hrdinství. A i ta nejošumější vojenská základna na nejzapadlejší vartě mimo civilizaci pje ódy na velikost Sovětského svazu a jeho slávu. Od této základní pravdy se odvíjí ústřední

životní pocit, že i ty nejtěžší podmínky se dají snést. Tenhle pocit je hrdost na svou vlast, která ve Velké vlastenecké válce vyhnala ze země okupanty a v roce 1961 vyslala do vesmíru prvního člověka. Sovětská vlast je průkopníkem lidského pokroku, a proto zákonitě nese tíhu země a úkolů, které před ní leží.

Tohle je také ústřední motiv výchovy, která se praktikuje v Kličkově domácnosti. Cožpak se dá přísnost a disciplína něčím nahradit? Ne, to je jasné, že nedá. Cílem výchovy je přece překonání sebe samého, schopnost sebezapření. A rovněž hrdost na to, že jste to dokázali. Hrdost, ale ne pýcha. Hrdost, že se k vám váš vlastní otec nechová jako k dítěti, ale jako k příslušníkovi ozbrojených sil. Jako voják k vojákovi. Jako chlap k chlapovi. A samozřejmě hrdost na to, že budete jednou jako on.

A vy, synové Kličkovi, chcete být oba dva jako váš otec. Jste na něho hrdí, protože je váš vzor, hrdina. A jste také hrdí na svoji vlast, Sovětský svaz, který je potřeba bránit i na tak odlehklém místě, kde žijete. Užijete si tu ale taky řůzu zábavy, protože je to skvělé místo pro klukovské hry a dobrodružství. Občas se vysoko nad vaší hlavou objeví dopravní letadlo letící bůhvíkam. Každý den tu burácejí motory proudových stíhaček. Jsou to bojová letadla, která byste chtěli jednou pilotovat a nad nimiž žasnete, když vás váš otec vyvede v neděli na prohlídku letiště, kde stojí vyrovnaná v jedné řadě pár metrů od vás. Ohromná síla, již má váš otec pod palcem, soustředěná na jednom místě. V kokpitu migu pak sní Vitalij o tom, že se stane pilotem. Bude voják jako jeho otec, vojenský pilot. Později míří jeho ambice ještě výš, až ke hvězdám.

Jednoho večera potká kluka ze sousedství, který ho zastaví s očima navrch hlavy – vzpomíná později Vitalij. Rodiče zrovna sledují v televizi přímý přenos z příprav startu rakety Sojuz s lid-

skou posádkou na palubě – je to ohromná událost, něco jako korunovační mše za starých časů, u televizoru nesmí nikdo chybět. Ani Vitalij nechce start rakety propást, ale kluk ze sousedství ví o něčem lepším, než je televize. Má s sebou dalekohled a oba společně vystoupají na plochu střechu jejich bytovky. Je jasná letní noc, modročerné nebe je poseté hvězdami, a najednou se v dálce rozzáří nějaké světlo, jasnější než nejjasnější hvězda, a stoupá vzhůru do vesmíru. Je to Sojuz. V dalekohledu vidí jasnou svítící skvrnu. Ani jeden z kluků ještě v životě nezažil něco tak vzrušujícího. Na kosmodrom Bajkonur je to sice několik stovek kilometrů, ale ten pohled byl úchvatný a oni se můžou na vlastní oči přesvědčit, že to je pravda: Sovětský svaz dobývá vesmír. Jejich krajani letí na oběžnou dráhu. Když světlo na obloze zmizí a není už nic vidět, zůstanou ještě několik minut sedět jako u vytržení, pohroužení do hlubokého až nábožného mlčení. „Bylo to, jako kdyby se nám právě zjevil Bůh,“ popsal to později Vitalij.

Naprosto logickým vyústěním pak je, že se chce stát kosmonautem.

Další technické vymoženosti sovětského impéria jsou zpravidla státním tajemstvím. Nikdo se už nešíří o tom, že na základnách stíhacích a bombardovacích leteckých útvarů jsou uskladněny jaderné zbraně, ačkoli o tom musí spousta lidí vědět. Nikdo také nekomentuje časté záchvěvy půdy, které v pravidelných intervalech otrásají kazašskou stepí. Otec Kličko se o tom doma ani slůvkem nezmíní. Teprve později vejde ve známost, že se nejednalo o přírodní úkaz, ale že příčinou těchto zemětřesení byly většinou podzemní jaderné výbuchy. Semipalatinsk, kde jsou tyto bomby odpalovány, leží jenom desítky kilometrů odsud. Od konce čtyřicátých let, kdy tu Stalin nechal vybudovat tenhle testovací polygon, do konce

osmdesátých let, kdy přestal fungovat, tu bylo otestováno skoro půl tisícovky atomových bomb. Až do šedesátých let se tu prováděly dokonce i nadzemní výbuchy, aniž by se přitom dodržovala jakákoliv bezpečnostní opatření na ochranu zdraví občanů. Příslušným činitelům pak musela být nepochybně známa jak příčina pravidelných otřesů, tak i skutečnost, že celá oblast je zamořená radioaktivitou. Tohle ohrožení bylo ale třeba chápat jako nutnou daň světovému míru a skousnout ho stejně jako tisíce větších či menších nedostatků, třeba drolicí se beton na fasádách vojenských ubikací.

Z dnešního pohledu nepochybně absurdní svět. Paranoidní atmosféra se sebedestruktivními rysy. Životy lidí jsou prosáklé myšlenkou boje. Celá společnost žije v permanentním ovzduší globální konfrontace, protože za jejími hranicemi se rozprostírá druhá půlka světa, nepřátelské území. Zvenčí se do země bratrů Kličkových dostávají jenom ověřené zprávy o tom, jaké je to tam strašné. Za hranicemi jejich země jsou samozřejmě i spojenci, další socialistické státy, ale těch není zdaleka tolik jako zemí, jejichž občané trpí pod bičem kapitalistů, jsou jimi zotročováni a přicházejí o základní lidskou důstojnost a práva. Sovětský svaz je jakoby ve stavu permanentního obležení a musí se neustále bránit, a proto je zcela legitimní každá lidská oběť. Všechno je v zájmu bezpečnosti a blaha spoluobčanů. Sebezapření, sebeobětování, odpor a hrdinství by měly být součástí jejich života.

Hrdinství se ale musí pěstovat už od dětství. Vitalij k tomu má už od školních let dostatek příležitostí. Kličkovci se usazují vždycky jenom na přechodnou dobu, nic netrvá příliš dlouho, ani přátelství, a s každým novým stěhováním musí Vitalij bojovat se svými staršími spolužáky o uznání a přijetí v kolektivu. Jejich respekt není nikdy zadarmo. Když se jednou dobelhá ze školy s monoklem na oku

a krvácejícím nosem, otec Kličko rozhodně odmítne poslouchat jeho nářek a pláč. „Kličko musí vrátit každou ránu, kterou dostal,“ řekne mu. „Když se necháš zmlátit, je to jenom tvoje vina. Pro chlapa je to výzva.“ A Vitalij se tím začne řídit. S jednou věcí sice nic nezmůže – cesta na vrchol hierarchie je dlouhá –, ale když už se na vrcholu jednou ocitne, ví, že měl jeho otec pravdu: respekt si u ostatních nikdy nezjednáš vlídným slovem ani pláčem. Spolehlivý recept je nedat se a přejít do protiútoky. Prostě se tím nějak *probit*, *proboxovat*. Tak zní první a základní pravidlo.

Měl by to Vitalij u svých spolužáků lehčí, kdyby nakonec dostal jméno Spartakus, jak jeho otec plánoval? Spartakus Kličko? Byla to jedna z alternativ křestního jména krátce předtím, než se prvorozený syn narodil. V roce 1971 totiž běžel v sovětských kinech hollywoodský velkoфильm, monumentální drama o velkém osvoboditeli otroků Spartakovi a jeho povstání proti vládnoucí třídě, a otec Kličko, který americké kultuře nebyl jinak příliš nakloněn, se na film vypravil a z kina se vrátil kupodivu hluboce pohnutý. Spartakus byl v zásadě oblíbený hrdina, jehož jednání dobře rezonovalo s oficiální sovětskou ideologií. Možná tedy, že by to bylo to pravé jméno pro jejich syna. Stačí o tom už jen přesvědčit matku... Kdoví, možná že její nesouhlas měl nakonec pozitivní vliv na pozdější boxerskou kariéru jejich syna. Snad právě díky svému neškodnému jménu Vitalij mohl dojít mnohem dál, než kdyby u jeho starších spolužáků budilo respekt jméno onoho antického hrdiny. Určitě by se tak neprocvičil v boji. Bolest je – spolu s nedostatkem – prostě tím, co žene život někam dál.

K tomuhle nehostinnému kasárenskému prostředí, kde tvář kamaráda a nepřítele často splývají, neodmyslitelně patří buráčení proudových letadel, bezútesné betonové bytovky, chodby s ošla-

BRATŘI KLIČKOVÉ

paným linoleem, kanceláře zapáchající dezinfekčními prostředky a pocit, že nejste vítání. V tomhle světě se ale taky naučíte, jak přežít. Lépe řečeno, jak se nevzdávat. Jak vracet rány a přejít do protiútku. A naučíte se taky, že je dobré stát při sobě. Kličkova rodina je Sovětský svaz v malém měřítku. To, co je za hranicemi, budí nedůvěru. Vladimír a Vitalij to asi ještě úplně nechápou, ale jejich prostředí je k tomuhle poznání neomylně přivádí. V tomhle životě je spoleh jenom na čtyři lidi na světě. Otec, matka, Vitalij a Vladimír jsou kompletní čtyřčlenná armáda. Jejich rodina je jejich jediná výzbroj na cestě vzhůru.

Neměli bychom zapomenout na sny. Sny se musejí brát vážně. O čem sní mladší Vladimír, zatím ještě nevíme. Starší Vitalij už ale sní o tom, že se stane vojákem, pilotem stíhačky nebo kosmonautem, tedy pokud se nenaskytne nějaké dobrodružnější povolání.

Jsou to sny navýsost ctižádostivého člověka.

3.

V MUZEU BRATRŮ KLIČKOVÝCH

MĚLI BYCHOM ALE PŘECE JENOM UVÉST PÁR FAKTŮ. Otec Vladimír Rodionovič Kličko přišel na svět v roce 1947 ve Smile, provinčním městečku nedaleko Čerkasu ve střední Ukrajině. Smile leží uprostřed rozsáhlé bažinaté nížiny, která na východě sahá až k Dněpru. Nachází se tu ale i klíčový železniční uzel – křižovatka důležitých tratí vedoucích ze severu na jih a ze západu na východ.

Vladimír Rodionovič poznává svoji ženu Naděždu Uljanovnu na studiích. Absolvuje vojenskou vysokou školu, podle všeho někde v Kyrgyzstánu, ona se má stát učitelkou.

Čím to, že to mezi nimi tenkrát zajiskřilo? O tom se můžeme opět jenom dohadovat a ani staré fotografie, které máme k dispozici, neposkytují naší fantazii žádná konkrétní vodítka. Oba ale vypadají dobře. Velmi dobře. Zatímco kamenná tvář vojáka z povolání Vladimíra Rodionoviče neprozrazuje vůbec nic z toho, co se tehdy událo, hnědookou krásku po jeho boku si můžeme docela dobře představit

v situaci, kdy se svými kamarádkami líže ruské moroženoje a potlačuje smích, zatímco se jim dvoří místní mladíci. Ale nakonec to vyšlo. Dne 19. července 1971 se Vladimír Rodionovič stává poprvé otcem. Jeho syn nakonec dostává jméno Vitalij, nikoli Spartakus.

Z kyrgyzského města Bělovodskoje se pak brzy stěhují do východního Kazachstánu, až k čínským hranicím – mezi Čínou a Sovětským svazem to tehdy trochu skřípe. V roce 1975 se pak tříčlenná rodina stěhuje do Solněčného v severovýchodním Kazachstánu, kde se 25. března 1976 během strašlivé sněhové bouře narodí mladší bratr Vladimír. Toho dne málem došlo k tragédii. Protože na vojenské základně není ani lékař, ani porodní asistentka, musejí si vzít rodiče terénní auto a vypravit se do třicet kilometrů vzdáleného Semipalatinska. Auto nemá topení, silná vánice brání ve výhledu na vozovku, rodička začíná mít stahy a auto se nakonec v půli cesty zaboří do metr hluboké závěje a už se ani nepohne. Otcí Kličkoví a dvěma vojákům, kteří ho doprovázejí, se z posledních sil podaří vůz vyprostit. Do nemocnice dorazí na kost promrzlí a právě v hodině dvanácté.

Aby předešli zbytečným diskuzím mezi členy rodiny, usnesou se, že se dítě bude jmenovat po svém otci, narozeném roku 1947 na Ukrajině: Vladimír Vladimirovič (ukrajinsky Volodymyr Volodymyrovyč).

Ze Solněčného na východě Kazachstánu se Kličkoví brzy stěhují – pro změnu na jih této sovětské republiky. Vladimír tu v roce 1981 začíná chodit do školy. Vitalij se zbavuje těžkého břemene – už nemusí svého malého bratra brát všude s sebou a čtyřicet hodin denně se o něj starat jako jeho chůva.

Před tehdy nepříliš častým převelením na domovskou Ukrajinu stráví rodina ještě tři roky v přestupní stanici, kterou je Česko-

slovensko – ale o tom budeme mluvit později. Nejprve se ještě zastavme u otce Vladimira Rodionoviče.

Málokterý člověk ovlivnil Vladimira a Vitalije tak jako jejich otec. Formoval je svojí výchovou, oba ho bezesporu brali jako svůj hlavní životní vzor a jako otce ho i milovali. Je ale možné takového komisního člověka, uzavřeného ve svém vlastním světě, vůbec milovat? Svou posedlostí pořádkem, disciplínou a poslušností určitě dokonale ztělesňuje vojenského ducha. Ale je to opravdu celá pravda? Je tahle vážnost, nádech zasmušilosti, který čteme v jeho tváři, jen jakási maska vojáka – nebo se v jeho nepřístupné tváři zračí i nějaké další, nevyřčené pocity a zkušenosti?

V dokumentárním filmu Sebastiana Dehnharda o bratrech Kličkových, který měl premiéru v roce 2011, vidíme muže poznamenaného dlouhou, těžkou nemocí, který na otázky tvůrců filmu odpovídá sice rozvážně a přátelsky, ale přece jenom trochu s odstupem. Na kameru říká, že žasne nad sympatiemi, s nimiž se jeho synové všude setkávají. A informovaný divák žasne nad tím, že tenhle na první pohled laskavý starý pán rozhodně nezapadá do obrazu klasického rodinného tyrana. Když pak otec Kličko 13. července 2011 ve věku 64 let umírá, jsou jeho synové „úplně zničení“ – jak to popsal jejich manažer Bernd Bönte. Hluboce na něm lpěli a jeho smrt vnímali jako tragédii.

Jaký ve skutečnosti byl ten muž v uniformě na první pohled nepřístupného důstojníka letectva Klička? Byl to muž, který mohl prozradit víc, než byl sám ochoten?

Synové budou později vzpomínat na jeho železnou vojenskou morálku, na principy podřízenosti, které tkví hluboko v jejich rodinné tradici. Jejich otec také pocházel z důstojnické rodiny. Jejich pradědeček sloužil ještě za cara a dědeček jako voják Rudé

BRATŘI KLIČKOVÉ

armády v téhle tradici pokračoval. To jsou fakta. Ostatní nepotřebuje komentář.

Boris Kremeneckij, učitel chemie a amatérský historik z Moldávie, žijící od roku 1995 v Izraeli, se zabýval židovskými kořeny Kličkova rodu. Tohle téma ho zajímalo proto, že se jeho vlastní otec stal obětí holokaustu. A kořeny rodu Kličkových můžeme sledovat od roku 2006 také díky Muzeu bratrů Kličkových, jedinému takového druhu na světě. Neexistují zprávy o tom, že by před jejich dědečkem a pradědečkem někdo sloužil u armády, Kremeneckij ale vypátral, že bratr jejich babičky byl jako poručík Rudé armády při osvobozování Ukrajiny a byl tu fašistickými okupanty zabit. Jejich dědeček sice v roce 1931 do Rudé armády vstoupil také, roku 1933 už ale pracoval v NKVD a později také na ministerstvu vnitra.

Vesnice Vilšany (rusky Olšany) leží 180 kilometrů severně od hlavního města Ukrajiny. Od těch dob, co začali být bratři Klič-

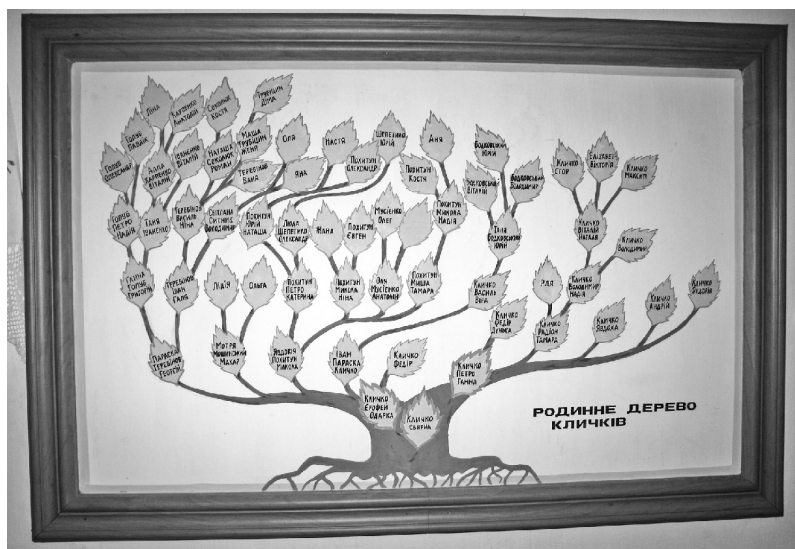

Muzeum bratrů Kličkových ve vesnici Vilšany severně od Kyjeva

V MUZEU BRATRŮ KLIČKOVÝCH

kové slavní, tu shromažďují relevantní materiály a archivují je v budově jednoho místního statku. V první ze dvou místností se nacházejí předměty a náčiní ilustrující život obyvatel vesnice v době Kličkových prapředků: dřevěné a hliněné nádoby, kolovrat, dřevěná postel. Ve druhé místnosti se pak ocitneme rovnýma nohama přímo v současnosti. Při své návštěvě, k níž došlo před několika lety, věnoval Vitalij Kličko muzeu své boxerské rukavice a trenýrky a kromě toho se bezděčně postaral o další pozoruhodnou relikvii. Od jeho návštěvy tu s pietou opatrují židli, která se pod ním díky jeho hmotnosti zborčila.

Při své návštěvě se přirozeně zajímal také o informace, které tu může každý návštěvník vyslechnout v souvislosti s fotografiemi a dokumenty týkajícími se jeho předků a příbuzných. Jakýmsi po-

Rodokmen rodu Kličkových v muzeu ve Vilšanech, vpravo nahoře větev bratrů Vitalije a Vladimira

myslným středem expozice je Kličkův rodokmen – výsledek společné práce několika občanů Vilšan. Sedmdesát pečlivě malovaných stránek speciální knihy, každá s jedním jménem, dokládá historii rodu, která sahá až do počátku 19. století.

Ačkoli to, co se mělo odehrát předtím, není spolehlivě ověřeno a nese to určité rysy legendy, je to natolik působivé a zajímavé, že by bylo škoda se o tom nezmínit. Podle těchto neověřených zpráv je třeba prapředky Kličkova rodu hledat někde v 17. století.

Mezi barvitě a atraktivní legendy té doby patří bezesporu historie povstání kozáků. Byly to oddíly poněkud divokých jedinců nejrůznějšího původu. Kozáci tehdy představovali opravdu pestrrou skladbu různých lidských a sociálních typů – byli mezi nimi i uprchlí nevolníci nebo různí dobrodruzi. Tyhle tlupy, složené z rozmanitých jedinců, byly ale dobře organizovány a podnikaly nejrůznější loupeživé výpravy, a to jak na moři, tak na souši – většinou proti Turkům. Později si kozáci na své vlajky začnou psát slovo „Svoboda“ a obracejí se proti Polákům, kteří tenkrát zabrali dobrou polovinu ukrajinského území. Jejich boj vrcholí v roce 1648, kdy se jim podařilo vyhnat Poláky a osvobodit své nevolníky. Jako odměnu za své zásluhy o vlast a svobodu dostávají pak stavební parcely a zemědělskou půdu, většinou pár kilometrů od města. Potud ověřená historická fakta. Kromě toho musíme též připomenout, že takhle kapitola slovanské historie je na Ukrajině stále živá. Takle země je na své kozáky hrdá. Ve starých hrdinských písních byli oslavováni jako svobodní válečníci a ušlechtilí loupežníci a i ukrajinská národní hymna se odkazy na kozáky jen hemží. „Ukážeme, bratři, že kozáků jsme národ,“ zpívá se zde.

Podle legendy se po velkém povstání usadil právě nedaleko Vilšan jakýsi kozák. Šest trpkých let bojů a zabíjení se prý nijak nepo-

V MUZEU BRATRŮ KLIČKOVÝCH

Vedoucí muzea Ljudmila Timošenková s relikviemi, které do expozice věnovali bratři Kličkové.

depsalo na jeho veselé a srdečné povaze, kterou projevoval i ve styku s místními lidmi. Protože se na svém statku nudil a potřeboval také pracovní sílu, stál často na cestě vedoucí kolem jeho pozemků a volal na kolemjedoucí jezdce na koních a rolníky s povozy, jestli by se u něj nechtěli usadit. Jeho žoviální nábor mu prý nakonec zajistil nejen pracovní sílu, ale i přízvisko. Protože „volat, svolávat“ se řekne ukrajinsky „vyklyk“, dostal tenhle kozák přezdívku „Kličko“. Později tak začali říkat i celé jeho selské usedlosti.

Přišli jsme tedy konečně na kloub původu jejich jména? Není to příliš pravděpodobné. Tahle část vyprávění zní spíš jako další dohad, byť jakkoli poetický. Bratři Kličkové též upozorňovali

na to, že „kličko“ může znamenat i něco jako „výstražný signál“, „alarm“, výkřik, kterým hlídka na stráži hlásí poplach a svolává vojáky do zbraně, když se blíží nepřítel. Jméno „Kličko“ bychom proto mohli překládat zhruba jako „Svolávající“, „Hlásná trouba“.

Ale dokončeme ještě příběh, který nám vyprávěli ve vilšanském muzeu.

Náš vlídný kozák se nakonec usadil přímo ve Vilšanech, protože tam bylo živěji než u něj na statku. Oženil se, zplodil potomky, a položil tak základní kámen pro další generace Kličkových.

Přeskočme teď zhruba dvě stě let a navažme u Pjotra K. Pjotr a jeho manželka Anna byli praprarodiče Vladimira a Vitalije.

Podle toho, co víme, jejich pradědeček Pjotr carovi příliš nesloužil, protože to byl chudák a švec. Rodinná historie Kličkových byla tehdy bohatá spíš na tragické události. Z pěti dětí praprarodičů Pjotra a Anny Kličkových totiž dvě zemřely na podvýživu. Třetím dítětem byla dcera, která byla během fašistické okupace zavlčena do Německa na nucené práce, a ačkoli přežila a po válce se vrátila domů, nikdy se už nezotavila. Další syn Fjodor se zase brzy odstěhoval do Kyrgyzstánu nebo tam byl stejně jako mnoho dalších občanů odsunut. Podrobnosti neznáme.

Zbývá nám páté dítě, Rodion, dědeček bratrů Kličkových, otec Vladimira Rodionoviče. Narodil se v roce 1910. Hrstka dokumentů, které se o něm zachovaly – většina byla zničena během německé okupace –, nám toho o něm moc neříká. Může za to i jeho zvláštní rukopis, jehož vinou nemůžeme skoro vůbec identifikovat konkrétní místa v Kyjevské oblasti, kde se Kličkovi rodili, žili a umírali. Nedá se tedy bohužel zjistit ani to, kdy a kde se milicionář Rodion Kličko setkal s pohlednou vesnickou učitelkou Tamarou Jefimovnou Etinsonovou – široko daleko známou i svou inteligencí. Víme

V MUZEU BRATRŮ KLIČKOVÝCH

Rodion Petrovič Kličko, dědeček Vitalije a Vladimira, v uniformě NKVD. O jeho životě se dočtete v dokumentech uložených ve vilšanském muzeu. Ve vitrině na dolním obrázku najdeme také článek s jeho fotografií. Z Lidového komisariátu vnitřních záležitostí, který byl v roce 1946 přejmenován na Ministerstvo vnutrennich děl (ministerstvo vnitra), byl v roce 1946 propuštěn.

Spis ministerstva vnitra s osobními údaji Rodiona Klička. Narodil se roku 1910, pracoval v kolchozu a v 21 letech vstoupil do Rudé armády, kde působil v dělostřeleckém pluku. V roce 1933 přešel na ministerstvo vnitra a vstoupil do komunistické strany. V letech 1936–1937 studoval na poddůstojnické škole ministerstva vnitra v Poltavě a stal se poručíkem. Otec Rodiona Klička Pjotr Spiridonovič zemřel v roce 1921, matka Anna Fjodorovna roku 1934.

jen, že to bylo zhruba v půlce třicátých let. Byla to prý láska na první pohled. Vzali se a usadili se u Tamařiných rodičů ve Smile, nedalekém městečku v Čerkaské oblasti. Tchán Juda Aronovič Etinson se narodil v Kyjevské oblasti v roce 1884 a jeho manželka Rachel Mendeleвна, ročník 1887, pocházela ze stejného místa.

V jednom z mála dochovaných dotazníků Rodion Kličko uvedl, že jeho rodina až do revoluce vlastnila malý mlýn, který později převzal bratr Fjodor a sestra Jevgenija. Pak ale měli vstoupit do kolchozu, stejně jako on později – dobrovolně – v roce 1931 vstoupil do Rudé armády. Roku 1933 přešel do Lidového komisariátu vnitřních záležitostí, známého pod nechvalnou zkratkou NKVD, k policii, kde pracoval v pasové agendě. Nikdo se totiž nemůže pohybovat po Sovětském svazu jen tak. I když jedete třeba jen do sousedního okresu, potřebujete speciální propustku, o níž musíte požádat a kterou vám musí příslušný úřad schválit. Právě tyhle dokumenty měl na starosti Rodion.

Po studiu na poddůstojnické škole v Poltavě se stává vedoucím pasového oddělení v malém městečku Perejaslav-Chmelnyckyj, které leží severovýchodně od Kyjeva. V roce 1938 se mu narodí syn Vladimír a seržant Kličko jde na deset dní do vězení: kvůli nepořádku ve svém oddělení.

Perejaslav-Chmelnyckyj je mimochodem místem, které sehrálo významnou úlohu v ukrajinsko-ruských dějinách, což je i jeden z důvodů, proč se stalo památkově chráněným. Kromě toho se tu narodili významný představitel literatury psané v jidiš Šolom Alejchem a sochařka Leah Berliawsky, která se ve Spojených státech proslavila pod jménem Louise Nevelson a která je první umělkyní, po níž ještě za jejího života pojmenovali jedno newyorské náměstí. A – ale to trochu předbíháme – na zdejší Pedagogic-

V MUZEU BRATRŮ KLÍČKOVÝCH

ké fakultě Univerzity Hryhorije Skovoroda budou v devadesátých letech 20. století studovat tělovýchovu také vnuci Rodiona Klička Vitalij a Vladimir.

Rodion Kličko a jeho žena žijí normálním, nenápadným životem běžných občanů Sovětského svazu, který je ovšem náhle obrácen v trosky invazí německé armády. Jejich idyla však zřejmě vzala zasně už dříve, v roce 1939, když německá armáda vpadla do Polska a spolu se sovětskými vojsky na základě smlouvy o neútočení obsadila jeho území. Poddůstojník NKVD Rodion Kličko se pak přesunul na Volyň, do oblasti mezi Luckem a Lublinem, kde se, jak je uvedeno v jedné zprávě, „aktivně podílel na přesídlování nacionalistů a Poláků“. Ve zprávě jsou výslovně uvedena tři jména: Manchňuk, Sidoruk a Jaceňuk.

Продолжение к № 026424

страница 187
авт. свидетельства
№ 11

Внучек

83

О ПОСЛЕДНИХ СЛУЖЕБНЫХ ВОЗРАЖЕНИЯХ БРАТРА 30.12.43

Звание	Занимаемая должность	Куда и где был направлен	Где пограничье	Войсковая часть	Имя	Дата рождения	Место рождения	Семья (родственников) и место проживания
Сержант	Вольный	1.12.43 убит	г. Батальман	Новобориспольский	Анатолій Євгенівич	1917	село Глинь	Мать: Анна Яковлевна, отец: Степан Яковлевич

Poručík Anatolij Jefimovič Etinson, bratr Tamary, babičky bratrů Kličkových, zahynul 1. prosince 1943 ve věku 26 let při osvobozování své vlasti.

V průvodci Ljubomilského okresu, který vyšel v roce 2011 v Lucku, se píše, že tyto tři osoby patřily mezi vůdce nacionalistů, potažmo mezi jakési národní pseudohrdiny. Ivan Sidoruk byl spolu-bojovníkem Symona Petljury, hlavy „Ukrajinské lidové republiky“.

BRATŘI KLIČKOVÉ

liky“ založené v roce 1917, která navázala spojenectví s německým císařským generálním štábem. Jaceňuk zase vedl organizaci UNAKOR (Ukrajínští kozáci), která později bojovala po boku wehrmachtu a SS („Nepřítel mého nepřítele je můj nejlepší přítel“). A Vasilij Manchňuk, někdejší člen polského Sejmu, byl v regionu považován za jakéhosi tribuna lidu. On a Jaceňuk byli v roce 1941 ve věznici v Lucku zastřeleni. Sidoruk a jeho rodina byli deportováni na Sibiř.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
11. Лейтенант	✓	БИЛОТОВ Георгий Николаевич	Командир взвода стрелкового батальона	Убит в боях за село Давыды-Поле 20.11.1941г.	с.Давыдые	1924	Русск.	член КПСР	Орловская область, Орловский район, с.Станца	
12. Лейтенант	✓	НИСАНОВ Иван Лукич	Командир взвода стрелкового батальона	Г.о.к.е.	Сторож в танк-1918	1918	Украинец	Член ВЛКСМ	Черниговская область, Черниговский район, с.Писарев	
13. Лейтенант	✓	УЛИШИН Владимир Павлович	Г.о.к.е.	Г.о.к.е.	с.Мерьезка	1928	Украинец	Член ВЛКСМ	Львовская область, Львовский район, с.Писарев	
14. Лейтенант	✓	БУДЯКОВ Николай Иванович	Командир взвода стрелкового батальона	Убит при бомбежке 29.11.1941г.	с.Косовка Кировоградская обл.	1914	Русск.	6/п	Кировоградская обл., Кировоградский район, с.Косовка	
15. Старший лейтенант	✓	ДУДИНОВ Георгий Андреевич	Командир пулеметной роты	Умер от ран в боях за село Д.Бандуровка 1941г.	Д.Бандуровка	1897	Русск.	Член КПСР	Самарская область, Самарский район, с.Тулмаза	
16. Главнокомандующий	✓	КАРТАЛОВ Александр Иванович	В-р стрелкового взвода	Убит 1.12.40г. в боях за д.Бандуровка	с.Бандуровка	1920	Русск.	6/п	Кавказская область, Ставропольский край, с.Бандуровка	
17. Гв.Старший лейтенант	✓	ВАРАДИН Борис Александрович	Адъютант 1го ИС 3-ья	Там же	Там же	1922	Русск.	Член ВЛКСМ	г.Торжок Тверской области, с.Торжок	
18. Лейтенант	✓	ГУТМАН Павел Васильевич	нач. смены 1 ИС	Проник сев. восток 1.12.40г.	-	-	1918	Варен	6/п	Кировоградская обл., Кировоградский район, с.Бандуровка
19. Министр	✓	НИКОЛАЕВ Георгий Николаевич	Командир 2 ИС 3-ья	Убит 1.12.40г. в селе д.Бандуровка	д.Бандуровка	1920	Русск.	6/п	г.Москва Московская область, с.Бандуровка	
20. Лейтенант	✓	УЛИШИН Александр Иванович	В-р стрелкового взвода	Убит 1.12.40г. в д.с. Там же	Там же	1918	Варен	6/п	Кировоградская обл., Кировоградский район, с.Бандуровка	
21. Лейтенант	✓	СЕРГАЕВ Василий Иванович	В-р отечного взвода	Убит 3.12.40г. д.Бандуровка	Там же	1922	Украинец	6/п	Сумская область, Сумский район, с.Смела	

V seznamu padlých je pod číslem 20 uveden poručík Etinson a záznam „Zahynul 1. 12. 1943 u vesnice Bandurovka“. V kolonce pro národnost je uvedeno „Jewrej“ (Žid). V posledním sloupci je jako bydliště jeho otce Jefima Etinsona zapsána Smela (Smila).

Po vpádu wehrmachtu najde Kličková rodina útočiště v jedné vesnici u Kyjeva, kde bydlí Rodionovi sourozenci. Rodion pracuje jako švec, o jeho předchozím působení u milice nikdo neví. V patách okupačního vojska přicházejí i jednotky tajné policie a SD (Bezpečnostní služby) a systematicky procešávají Kyjev a okolí. Pátrají především po Židech.

V MUZEU BRATRŮ KLÍČKOVÝCH

пр-2 ЭКВ.А

В личное дело

УССР УССР

МИНИСТЕРСТВО ВО
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

МИНИСТЕРСТВО
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

ЗАМ НАЧ УВІД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПО
КІРРАЛ - ПОДЛІВЦЬКА

тов. К Р И В О Ш Е И Н У

гор. Київ

ОТДЕЛ КАДРОВ

ИВНД 1948 г.

Київ. 24/6/48

Сообщаем, что приказом МВД СССР № 013 от 29.11.1948г. оперуполномоченный Смелянского РО МВД лейтенант милиции КЛИЧКО Родион Петрович из органов милиции уволен согласно п. 33 п. 1 д. постановления о прекращении службы нечестовым милиционером, в связи с привлечением к уголовной ответственности

ЗАМ НАЧ ОТДЕЛА КАДРОВ
М А М О Р

НАЧ ОТДЕЛЕНИЯ СИ КВЗ УССР
СТАРШИЙ ЛЕЙТЕНАНТ

БОРКО

КИМОВ

ВХ № 5262
29/11 1948 г.
УМВД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Poslední dokument z dědečkova osobního spisu z ministerstva vnitra: Poručík milice Rodion Petrovič Klíčko byl 22. června 1948 degradován a z ministerstva vnitra propuštěn – údajně v souvislosti s jakýmsi soudním řízením. Žádné další informace zde nejsou uvedeny. Můžeme se domnívat, že se stal obětí stranických čistek, k nimž v letech 1947–1948 docházelo.

Tamara Jefimovna Klíčková, rozena Etinsonová, je Židovka a její syn Vladimír podle regulí tohoto náboženství tím pádem také. Její rodiče, bratři Michail, Boby a Áron zrovna tak... Na Ukrajině to není nic výjimečného. Ve velkých městech tvoří Židé třetinu obyvatelstva. Teď ale židovský původ znamená jedinou věc – je to jistý rozsudek smrti. Jednoho dne stojí před jejich dveřmi muži v německých uniformách a odvedou si ji. Spolu se synem Vladimírem. Ve sběrném táboře, kde jsou internováni sovětsí vojáci a židovské rodiny, Tamara mezi namačkanými postavami spatří i své vlastní rodiče a jednoho z bratrů. Poslední nadějí pro ni a její rodinu představují zkorumpovaní ukrajinští strážníci. Těmhle nacistickým kolaborantům se říká „Hiwis“ nebo „Hilfswilligen“ a je o nich známo, že někdy „prodáva-

ji“ zajatce. Rodion Kličko urychleně sežene peníze a chce vykoupit nejen svoji ženu a syna, ale celou rodinu. To, co má, mu ale stačí jenom pro Tamaru. Když pak druhý den přijde k ostatnému drátu s ještě větší sumou, je už pozdě. Všichni židovští zajatci včetně jeho syna Vladimira jsou už pryč a pravděpodobně mrtví. Němci je postříleli.

Rodion skrývá svoji ženu Tamaru ve svém vlastním domě, na blíže neurčeném bezpečném místě. Podle některých zdrojů se jedná o velkou truhlu, podle jiných zase o úkryt pod prkennou podlahou. Je možné i to, že Tamara střídala různé úkryty. Takhle ji její muž skrývá dva roky. Podobný osud sdílela za války celá řada lidí po celé Evropě. Znáмым příkladem je třeba třináctiletá Anna Franková, jejíž deník se zachoval.

Okupanti a nepřátelé Židů jsou nakonec Rudou armádou vyhnáni. V listopadu 1943 je osvobozen Kyjev. Dne 1. prosince umírá v boji Tamařin bratr poručík Etinson a 5. února 1944 jsou Němci nakonec vypuzeni i z Kličkovy vesnice. Tamara Jefimovna se vrací zpátky do života, ale zapomněla skoro mluvit a musí se vzpamatovat z deziluze, protože má pocit, že celý svět je špatný a nemá smysl.

Od té doby působí každopádně jako plachá a vyděšená žena. Skoro nevychází z domu a nikomu a ničemu nevěří.

Rodion Kličko se hlásí zpátky k milici. Poté co různí svědkové dosvědčí, že nepracoval pro Němce ani nekolaboroval, a když to 6. března 1945 příslušným výnosem potvrdí i okresní komise pro státní bezpečnost, je mu udělena hodnost poručíka a Rodion se opět stává vedoucím pasového oddělení ministerstva vnitra.

Tamara brzy poté otěhotní a v roce 1947 porodí chlapečka. Pojmoují ho Vladimír, stejně jako prvorozeného syna, kterého Němci ve věku tří let zavraždili. Tenhle Vladimír Rodionovič, syn ženy, která přežila holokaust, se stane později otcem bratrů Kličkových.

Památník před školou ve Vilšanech, kde učila Tamara Etinsonová, předtím než se stala manželkou Rodiona Klička. Na tabuli, kterou v září 2006 odhalil Vitalij Kličko, stojí: „V 19. a 20. století čerpali z této země sílu a vůli: Rodion, Fedor, Pjotr a Jerofej – pradědečkové a dědečkové slavných sportovců a národních hrdinů Ukrajiny Vitalije a Vladimira Kličkových.“ Škole, na níž učila jeho babička, věnoval Vladimír Kličko počítače.

Důsledky války jsou patrné na každém kroku poničené země. Na území obsazeném kdysi okupanty jsou problémem nejen zcela zničená města a vesnice, ale i chudoba a hlad. Moskva vydává rozkazy, aby každý zůstal na svém místě a pracoval. Poručík Rodion K., už od roku 1933 věrný člen komunistické strany, ale tento příkaz nechápe dogmaticky. Ve výjimečných případech vystavuje doklady i osobám, které na ně nemají nárok. To dělá tak dlouho, dokud ho někdo neudá. Aspoň tak se to říkalo. Možná že právě tohle byl předmět soudního řízení, na jehož základě byl v roce 1948 zbaven hodnosti a propuštěn z milice. O detailech a skutečných důvodech tohoto aktu se můžeme opět jenom dohadovat.

BRATŘI KLIČKOVÉ

Hroby v obci Gnidyn (rusky Gnědin) u Kyjeva. Vpravo hrob Vladimira Klička (1947–2011), vlevo náhrobek jeho tchyně Jevdokije Filipovny-Bulinové (1918–1997).

Rodion Kličko se pak i se svojí manželkou a synem stěhuje do Kyrgyzstánu. Jestli to byl odchod dobrovolný, nebo vynucený, to nedokážeme dnes zjistit, je ale celkem pravděpodobné, že stěhování proběhlo na základě jakéhosi rozkazu. V Asii ztrácíme jejich stopy. Poslední dopis poslala Tamara Jefimovna Kličková v roce 1988 z městečka Bělovodskoje v severním Kyrgyzstánu, které leží několik stovek kilometrů od čínských hranic a je i místem narození Vitalije Klička. Předpokládáme, že právě v tomto městě skončila životní pouť Rodiona a Tamary Kličkových.

A tím se zároveň ocitáme v Kyrgyzské sovětské socialistické republice, která je součástí Sovětského svazu a kterou budou Vladimir a Vitalij Kličkové považovat za svůj domov. Je to země šedavě neobydlené krajiny, prašných stepí a kamenitých pouští.

Snad to byly právě tyhle bolestné zkušenosti rodičů ve čtyřicátých letech, co přimělo Vladimira Rodionoviče Klička, syna ukrajinské židovky a otce dvou světoznámých boxerů, aby odmítl čestný hrob v hlavním městě Kyjevě a dal místo toho přednost malému hřbitůvku mimo metropoli. Ve vesnici Gnidyn našla totiž místo svého posledního odpočinku i jeho tchyně Jevdokija Filipovna-Bulinová.

Matka jeho ženy Naděždy – alespoň tak o tom vypravuje starší generace ve vesnici – nakupovala mléko u jedné zdejší bábušky, a vytvořila si tak k této vesnici jakési pouto, což byl také důvod, proč se tu nechala pohřbít. Důvody její volby pro tuto obec ale zůstávají nejasné, stejně jako důvody rozhodnutí otce Klička – možná že se mu Vilšany zdály příliš daleko od Kyjeva. Možná Ukrajinu sice vnímal jako svůj domov, ale necítil se na žádném konkrétním místě doma. U neustále kočujícího důstojníka se není čemu divit.

Můžeme jen tušit, že otec Kličko toho svým synům o tragické historii své rodiny příliš mnoho neřekl. Ačkoli se v Sovětském svazu mluvilo třeba o masakru v kyjevské rokli Babij Jar, masakry Židů na Ukrajině nestály nikdy v popředí oficiální sovětské propagandy. Během dvou dnů, 29. a 30. září 1941, tu bylo příslušníky jednotek Sicherheitsdienstu zastřeleno 33 771 lidí. Z hlediska počtu obětí se jednalo o největší samostatný zločin wehrmachtu na židovských mužích, ženách a dětech za celou druhou světovou válku.

V dobách Sovětského svazu nebývalo zvykem o těchto bolestných zkušenostech a událostech mluvit. Nebylo výjimkou, že se o nich mlčelo i v rámci samotných rodin obětí. Dá se proto předpokládat, že se Vladimír Kličko při slavnostním otevření muzea

Muzeum ve Vilšanech dokumentuje historii Kličkových daleko do minulosti.

ve Vilšanech, kterého se zúčastnil, dozvěděl hodně nového. A třeba i tušil, proč se jejich otec nechal pohřbít raději na malém hřbitůvku v obci Gnydin po boku své tchyně Bulinové, a ne na nějakém pompéznějším místě a s patřičnými poctami mocných.

Vladimir a Vitalij si to také dokázali zařídit tak, aby je v den pohřbu jejich otce nikdo nerušil a oni mohli být sami se svými vzpomínkami. Na hřbitov v Gnydinu rakev nedoprovázeli žádní oficiální činitelé, jenom jejich matka Naděžda Uljanovna, přátelé a pár dalších účastníků pohřbu, mezi nimi třeba Alexander Uljanovič Bulino, jeden ze synů Jevdokije Filipovny, který je na Ukrajině vlastníkem nebo spoluvlastníkem několika firem. Říkalo se, že právě tenhle švagr je osobou, která „spravuje“ ukrajinský majetek bratrů Kličkových. Ale je možné, že to je jenom jedna z četných legend, které je, stejně jako jiné prominenty, obklopují.

V MUZEU BRATRŮ KLIČKOVÝCH

Smuteční obřady a hroby jsou ale realitou. Jako kdyby spadli z nebe, vynořili se tu v roce 2011 oba bratři, aby splnili poslední vůli svého otce, dali průchod svému zármutku, a zase zmizeli. Svět – tedy tímto průběhem smutečního obřadu zmatení novináři, politici, lidé oficiálních i méně oficiálních struktur – museli zůstat mimo.

Nebylo jim dovoleno se smutečního obřadu zúčastnit.

4.

ŽIVOT V KASÁRNÁCH

V ROCE 1982 DOSTÁVÁ DŮSTOJNÍK LETECTVA KLIČKO ROZKAZ a je znovu převelen. Rodina se opět balí a nakládá svůj majetek na kamion a bratři se opět – už poněkolikáté – musejí rozloučit s blízkými lidmi a kamarády, kteří jim za poslední dva roky přirostli k srdci. Půjdou zase do jiné školy. A co nového mohou jinak očekávat a na co se mohou v novém domově těšit? Asi na nic. Ze zkušenosti už vědí, že každá další štace je stejná jako ta předchozí. Armáda rozhodně nemá velkou fantazii ani smysl pro vytvoření originálního a zajímavého prostředí. Za krátkou chvíli to tam budou znát i poslepu.

Pak ale přijde překvapení. Tohle Kličkové opravdu nečekali.

Prvním překvapením je, že cesta vlakem trvá mnohem déle. Celou věčnost. Čtyři dny? Pět šest dnů? Každopádně jedou pořád na západ. A pak se najednou ocitnou v opravdové *přírodě*. Před jejich užaslýma očima se za stahovacím oknem vlaku začne vy-

barvovat krajina, z fádni šedohnědé barvy přechází do úžasných zelených, žlutých a okrových odstínů. Jako fata morgána se kolem objevují hory, lesy, zahrady, louky a pole. Když vystoupí v Mladé Boleslavi, Vitaliji a Vladimirovi to konečně dojde: nejsou už v Sovětském svazu. Jsou v nějakém cizím státě. A tahle požehnaná bratrská země nevypadá zrovna špatně. Příliš je nebude znepokojovat ani to, že se tady mluví česky – v kasárnách později uslyší už jenom ruštinu.

A nebudou si ani muset zvykat na nové prostředí. Obytné a služební budovy v jejich novém působišti jsou přesnou kopií předchozího místa. V areálu je samozřejmě i škola pro děti vojáků. Kontakt s příslušníky bratrského národa není vůbec nutný a v podstatě není ani příliš žádoucí.

Ale stejně je to tu úplně jiné. Všude kolem kasáren je nedotčená příroda, ohromné lesy a pláně. Tyhle malebné kouty ale neslouží k rekreaci vojáků. Jsou součástí gigantického vojenského výcvikového prostoru. Jedná se o uzavřenou zónu, do které mají přístup pouze tankové útvary Sovětského svazu a jeho spojenců.

Důvod této daleké cesty byl prostý. Dislokace sovětské armády za hranice zapadala do celkové politiky východního bloku, respektive do celé globální politiky. NATO přijalo na konci sedmdesátých let novou vojenskou doktrínu. S Varšavskou smlouvou – tedy s Moskvou – bude vyjednávat pouze tehdy, pokud se východní blok vzdá v Evropě své mocenské převahy v oblasti konvenčních zbraní. Jinak zde rozmístí rakety Pershing II a střely s plochou dráhou letu. Když pak sovětská armáda vstoupí do Afghánistánu, zahájí NATO jejich rozmístování v západní Evropě, na což Moskva zareaguje rozmístěním raket středního doletu v Československu a NDR. V roce 1982 uvažuje sovětské vedení vážně o válce a chce jí přede-

jít. V tomto kontextu tedy probíhá přemísťování bojových jednotek na západ a součástí těchto strategických přesunů je i rodina Kličkových. Vitaliji bude tenhle rok dvanáct a Vladimír oslavil před časem šesté narozeniny. Navenek jsou si oba stále víc podobní, o tom mladším, Vladimírovi, starší dámy říkají, že je „roztomilý“. Jestli budou mít oba i stejnou povahu, to se zatím nedá určit. Začněme nejprve u mladšího Vladimíra. Je zasněný, hubenější postavy a velmi záhy si osvojí vhled do psychologie dospělých. Například ví, že ho jeho otec považuje v podstatě za dospělého a trestně odpovědného občana a že ho také, stejně jako staršího bratra, neváhá patřičně potrestat – obvykle dostane výprask koženým páskem. Než se tak stane, musí čekat celé dlouhé odpoledne, až se otec vrátí z práce, což nebývá dřív než někdy navečer. Vladimír proto sám přinese z ložnice pásek, dá ho do ruky matce, sundá si kalhoty, s holým zadkem si lehne na pohovku a řekne: „Tak mi napráskej“ nebo „Prosím, potrestej mě.“ Dobře totiž ví, že se matka nechá snadněji obměkčit. A má pravdu – ať už je v tu chvíli sebevíc rozlícená, nakonec ho neudeří, do večera se uklidní a ještě za něj večer u otce ztratí dobré slovo. Zkrátka a dobře Vladimír ví, jak získat matku na svoji stranu.

Vitalij si rozumí víc s otcem, zatímco Vladimír tíhne spíš k matce. Možná taky proto, že je často nemocný. U posádky není ani dětský lékař, ani potřebné léky, a Vladimír je proto odkázán na matčino amatérské léčení. Nejednou mu pomůže svými babskými léčebnými prostředky zase na nohy. Jinak ale nemůže s matčinou podporou svých dětských fantazií příliš počítat. Na fotografiích z dětství ho vidíme jako malého chlapce, který velkýma, užaslýma očima kouká na svět, jako kdyby toho na něm viděl víc než ostatní. Možná že je Vladimír mnohem citlivější vůči různým pozemským a – kdoví – i nadpozemským vlivům. Jeho sny jsou ještě víc překva-

pující než sny jeho bratra, který se chce stát pilotem a kosmonautem. Zdá se mu, že létá, létá sám od sebe, bez pomoci jakéhokoli prostředku, a kamkoli a jak dlouho se mu zachce. V říši snů dokáže vládnout svou kouzelnou mocí. Ráno pak všem vypráví, co se mu zdálo, a snaží se to ilustrovat na skutečných předmětech v jejich pokojích. Třeba se pokouší jen svým magickým pohledem pohnout těžkou skříní, ale nakonec se to k jeho velké lítosti nepovede. Vypadá to, že v tomhle snovém světě nachází čas od času útočiště. Je to svět, do něhož se hodí víc a který je mu sympatičtější než skutečnost, jež mu i v pozdějších letech připraví řadu nepříjemných překvapení. Každý, kdo viděl, jakou nakládačku dostal třeba v roce 2003 při zápase s Corriem Sandersem, který ho během dvou krátkých, ale nesmírně brutálních kol totálně vyřídil, musel nabýt dojmu, že Vladimír byl ten den duchem úplně někde jinde. Například na dovolené, jak později prozradí jeho trenér Fritz Sdunek.

Matka Kličková o svém mladším synovi říká, že je „lajdácký génius“.

Vitalij se na rozdíl od něj s realitou skamarádil mnohem víc a je zřejmé, že ho fascinují především věci, s nimiž se ve svém každodenním světě běžně setkává – například zbraně, vojenská letadla, tankodromy, střelnice a další výcvikové prostory a zakázaná vojenská pásma. Už dávno se v tomhle mužském světě cítí jako doma. Samopaly a granátometry v něm vyvolávají stejnou euforii, jakou cítí třeba vášnivý milovník automobilových veteránů při pohledu na Jaguar XK 140 z roku 1954. Když byli v Kazachstánu, vzal ho podřízený jeho otce do posádkového zbrojního skladiště, kde Vitalij poprvé ucítil omamnou vůni oleje a kovu. V dlouhých řadách dřevěných stojanů dráždily jeho fantazii vyrovnané kalašnikovky. Už v Kazachstánu se také začal věnovat svému novému koníčku – byla

to nevybuchlá munice a patrony, kterých se na zdejších střelnicích povalovalo neuvěřitelné množství a které chlapci přes výslovný a přísný zákaz sbírali. Mezi jejich pravidelné aktivity teď samozřejmě patří hra na vojáky, nejrůznější souboje, při nichž mezi sebou bojují s imaginárními kalašnikovy nebo po sobě házejí bláto. Oblíbené jsou pochopitelně hrátky s municí, například házení ostrých nábojů do ohně.

Jejich dosavadní lumpárny ale blednou před možnostmi, které se jim otvírají v novém působišti, v Československu. Ohromný výcvikový prostor porostlý borovými lesy a s pískovcovými skálami je ideální prostředí pro takového milovníka zbraní a experta na porušování zákazů, jako je Vitalij Kličko. Spolu se stejně starými kamarády pročesávají celé léto krajinu a hledají různé zapadlé kouty této snové země, samozřejmě s reálnou nadějí na nějaký zajímavý nález.

Jejich zájmy se nakazí i Vladimír, který je smí na těchto expedicích občas doprovázet. To samozřejmě nikoho nepřekvapí. Od svého bratra pochytí skoro všechno, čím se Vitalij zabývá. Vitalij něco dělá a Vladimír ho napodobuje. Takové už jsou prostě Kličkovy ratolesti. Otec sleduje Vitalijovy aktivity se smíšenými pocity. Jeho nebezpečné experimenty a intenzivní zájem o sbírání munice jsou celkem pochopitelné, a pro vojáka dokonce žádoucí. To vše ale zároveň nese výrazně anarchistické rysy. Protože otec chce jeho zájmy v zásadě podporovat, vezme svého staršího, dvanáctiletého syna na střelnici. V ohlušujícím rámusu samopalů mu zdejší vojáci udělají přednášku o zbraních, a dokonce mu i jeden samopal vrazí do ruky a ukážou mu, jak se má nabít, jak se míří a střílí. Na jedné ze starých fotografií vidíme čtrnáctiletého Vitalije Klička s kalašnikovem na krku v postoji, který naznačuje, že ho v následující chvíli

obrábí proti nepříteli a zmáčkne spoušť. Ve tváři má přitom úplně stejný výraz, jaký o mnoho let později nasadí při každém *stare down*. Jak tehdy, tak i dnes je v jeho mysli všudypřítomná neodbytná myšlenka na boj. Ve svém věku víc než kdo jiný prožívá tu mužnou auru a moc, kterou s sebou tyto předměty přinášejí. Ačkoli ještě nedošel na konec cesty, na němž stojí muž a bojovník, přece jenom už na ní kus urazil.

Jednoho dne přijedou stavební stroje. Bagry tu začínají provádět nějaké zemní práce a k nemalému překvapení bratrů Kličkových odkryjí zasypaný zbrojní sklad z druhé světové války. Ti se po škole potají vkradou na staveniště a cítí se přitom jako zlatokopové, kteří v chladné vodě rýžují zlaté valouny. Nejsou ale zdaleka sami. Na místě je i horda další mládeže z kasáren a všichni se snaží něco vykopat. Vitaliji se nakonec podaří získat senzační úlovek – zrezivělý, ale perfektně zachovalý samopal. Smí si ho nechat. Jeho otec přimhouří oko, protože zbraň není funkční.

Když ale Vitalij v nepozorovaném okamžiku přinese domů protitankovou minu, s tak vřelým přijetím už se nesetká. V noci zaslechne z rodičovské ložnice strašlivý řev a za pár okamžiků už u jeho postele stojí rozlícený otec.

„Co to je?“

„Mina.“

„To jsi sem přitáhnul ty?“

„Hmm...“

Následuje, jak jinak, výprask.

Odhlédneme-li od těchto reakcí, jeví se vcelku přestěhování rodiny do Československa jako velmi pozitivní. Pro zbraněmi posedlého hledače pokladů Vitalije Klička vlastně neexistuje nic lepšího. ČSSR je v tomhle směru ráj a Vitalij se už ve věku dva-

nácti let může počítat mezi zkušené amatérské nadšence vojenské techniky.

Člověk by měl ale každopádně rozlišovat mezi vášní a soukromou posedlostí. Vášně by měla být podřízena nějakému vyššímu cíli. Tato vášně je obhajitelná například v kontextu celkové obranné politiky země – jako předstupeň k vojenské dráze –, samozřejmě ve službě vlasti. Sovětský svaz, jejich vlast, je v téhle chvíli samozřejmě tisíc kilometrů vzdálený a Československo je přinejlepším jeho výhonkem, jenom o něco dál na západ, blíž k jejich třídnímu nepříteli a agresorovi. A právě tahle okolnost ještě zesiluje naléhavost nebezpečí, v němž se jeho vlast nachází.

Vitalijovo přesvědčení o velkém poslání Sovětského svazu zůstane neotřesitelné až do chvíle, kdy se stane svědkem osudné nehody. Sovětské obrněné vozidlo se srazí s českým civilním autobusem. Vitalij, který zrovna jede na kole, se blíží k místu nehody, a když dorazí na místo, nabídne staré ženě s krvácející hlavou pomoc. Samozřejmě svým mateřským jazykem. „Jakmile uslyšela, že mluvím rusky,“ vypráví později, „vrhla na mě takový pohled, že jsem se až vyděsil. Bylo v něm pohrdání. Měl jsem v tu chvíli pocit, že raději zemře, než by přijala pomoc od takového člověka, jako jsem já...“

Poprvé v životě utrhá jeho obraz světa povážlivou trhlinu. Copak ta žena nepovažuje Sověty za své dobrodince?

Vitaliji bude ještě pět let trvat – až do osmnácti –, než se od myšlenky na spásitelský charakter své vlasti úplně oprostí, a bude mu k tomu stačit týdenní pobyt v Palm Beach na Floridě.

Tahle zraněná Češka v něm ale zasela první semínko pochybnosti. Netuší, jak hluboce zranění a ponížení se Češi cítí po vojenské intervenci Moskvy v srpnu 1968. Toto obsazení, označované

tehdy jako „bratrská pomoc“, otevřelo rány, které se za ta léta nestihly zacelit.

O tomhle ale Vitalij vůbec nic neví. Stejně jako dříve se chce stát pilotem a kosmonautem. Na tom nic nemění ani první lekce boxu, které Vitalij v kasárnách svého otce absolvuje. Skoro u každé roty je nějaký boxer. Jsou to obvykle mladí vojáci, kteří začali boxovat ještě v civilu. Box v armádě patří mezi oblíbené volnočasové aktivity.

Nefunguje tu ale žádný systematický nábor do armádních sportovních klubů. Výjimkou je právě tahle vojenská posádka, protože místní velitel je velký fanoušek boxu a bezmezně obdivuje vynikající sportovce, jakými jsou třeba Kubánc Teofilo Stevenson, který se stal v roce 1980 v Moskvě potřetí za sebou olympijským vítězem, nebo Američan Cassius Clay, který si teď říká Muhammad Ali. I ten byl olympijským vítězem a profesionálním mistrem světa v boxu a také neklamným důkazem toho, že i ve Spojených státech se člověk může proboxovat až na samotný vrchol.

V očích místních příznivců sportu je ale nejdůležitější především to, že Ali je černoch a bojovník proti válce. V roce 1967 následkem svého odmítnutí bojovat ve Vietnamu přišel o titul mistra světa. („Ne, nebudu deset tisíc mil od domova pomáhat vraždit a upalovat ubohé příslušníky nějakého jiného národa, jenom abych pomáhal zajistit nadvládu bílých otrokářů nad národy tmavší barvy pleti.“) Poté byl ve Spojených státech za odepření povinné vojenské služby odsouzen k pěti letům vězení a na svobodu se dostal jenom díky složené kauci. Později byl rozsudek zrušen, ale Ali nedostal boxerskou licenci. Tento sebevědomý antiamerický postoj z něj učinil idol sovětských vojáků, kterému se mohli beztrestně klanět, protože to byla „jiná Amerika“.

Vitalij se tedy přihlásí na hodiny boxu. Je mu třináct, takže Muhammad Ali může stěží patřit k aktuálně úřadujícím hvězdám, v Hollywoodu je ale tehdy v kurzu Arnold Schwarzenegger, hromada svalů původem z Rakouska. Vitalij si přes jakési neoficiální kanály opatří nekvalitní kopie jeho filmů. A v dětském pokoji bratrů Kličkových se objeví první plakát s Arnoldem Schwarzeneggerem. Za dva roky jich tu bude už plno. „V jejich pokoji visely plakáty Schwarzeneggera, Chucka Norrise a dalších. Moje děti se chtěly těmhle svalovcům podobat. Takovými plakáty byl polepený celý dětský pokoj,“ vzpomíná jejich matka ve filmu Sebastiana Dehnharda.

Po jistou dobu u Vitalije před svaly stále ještě vítězí záliba ve zbraních a ani svůj boxerský výcvik zatím nebere příliš vážně. Není to nic závratného a pravidelné tréninky sestávají spíše z čekání než z aktivního boxování – 30 žáků si mezi sebou půjčuje čtyři páry rukavic. Jeho idol Arnold Schwarzenegger už ale mezitím stihl podráždit jeho mozkové buňky a fantazii – s takovým tělem dokáže člověk bojovat a v boji muže proti muži zdolat soupeře i beze zbraně. A vítěz v takovém klání se jeví v trochu jiném světle než vítěz ve fotbalovém zápase, veslování nebo stolním tenise, kterému dává jí přednost Vitalijovi rodiče. I vítězství v boxu ale vyžaduje, aby si člověk osvojil určitá pravidla. Vitalij proto trénuje dál.

Při svém prvním veřejném zápase zažije porážku a dojde mu jedno základní, pravěké pravidlo boxu: odplata, vědomí, že tohle není vaše poslední slovo a že to tak nemůžete nechat. Ačkoli mu vlastně na boxování stále ještě příliš nezáleží...

Na boxu je ale nejúžasnější jedna věc, a sice že člověk musí předvést něco víc než ve sportovních disciplínách, jako je házení oštěpem, lední hokej a podobně. Je to naprosto jednoduché – v boxu je toho víc ve hře. Oba muži, kteří se proti sobě v boxerském ringu postaví,

dávají v sázku všechno a musejí ukázat, co v nich je. Nejde jenom o to zvítězit. Každý z nich musí sám sobě a světu dokázat a ukázat, že to je on, kdo je ten *lepší*, a to v jakémisi základním, pravěkém smyslu. Protože v tomhle typu boje nejde jen o fyzickou sílu a techniku, ale zároveň o celý soubor charakterových vlastností, jako je odvaha, silné nervy, vůle, rozvaha, sebeovládání, odhodlanost – a kromě toho taky slušnost a smysl pro fair play. To, co se tady projeví, je právě *já* člověka, nebo řekněme jeho velikost. V boxu jde vždycky o celek. Box odkrývá skutečné já. Hodně věcí vyjde na světlo. Člověk dává v sázku svou duši. Každá prohra ho proto nutí pokračovat. Prohra totiž znemožňuje, aby se projevilo mé skutečné *já*. Při posledním prohraném boji jsem nedokázal svoji pravou hodnotu. (Vlastně se to nestalo nikdy a je třeba se o to postarat.)

Něco takového ale bude zažívat v okamžiku, kdy celá sportovní hala bude vřít a kdy desetitisíce diváků budou oslavovat muže, který prohrál, protože se – bez ohledu na strašlivou tržnou ránu nad okem – postavil mistrovi světa a není ochoten akceptovat předčasné ukončení zápasu, ale chce pokračovat v boji. Právě tak se Vitalij Kličko zachová při zápase s Lennoxem Lewisem v Los Angeles roku 2003, kde se bije tak úžasně, že po počáteční averzi získá nefalšovanou náklonnost publika, které pak pyšného mistra světa Lennoxu Lewise s mistrovským pásem nad hlavou uvítá nesouhlasným bučením.

Onoho odpoledne, kdy během svého prvního zápasu zažije svoji první velkou porážku, ochutná starší z bratrů Kličkových první kapku téhle sladké drogy. Později Vitalij vysvětluje jediný a nejdůležitější důvod, proč se rozhodl pokračovat v boxování. „Ta prohra se dotkla mojí hrdosti.“ Tohle už se víckrát nestane, řekne si a začne brát celou věc vážně, začne intenzivně trénovat, další zápas

BRATŘI KLIČKOVÉ

vyhraje a nakonec dospěje k zásadnímu prozření: jedno vítězství nikdy nestačí. Jedno vítězství nic neznamená. Jeden důkaz o tom, co v něm vězí, nic nezmuže. Box je jako nějaká hazardní hra nebo droga – člověk si na něm vytvoří spolehlivou závislost. Možná i proto, že aplaus, jímž publikum odměňuje vítěze, je tak podobný vyznání lásky. Nadšené skandování, stejně jako pískot, jde v boxu přímo na tělo a má samozřejmě výrazně osobní charakter.

Další události už jenom ve stručnosti. Když otec Kličko dostane ke konci roku 1985 další rozkaz k přesunu, je Vitalij Kličko zřejmě rozhodnut s boxem pokračovat. Od dubna vládne v Moskvě nový generální tajemník Michail Gorbačov, který je z titulu své funkce také vrchním velitelem ozbrojených sil Sovětského svazu, potažmo celého východního vojenského paktu. Na rozdíl od svých předchůdců si uvědomuje sebedestruktivní následky celosvětových závodů ve zbrojení, což nakonec vede k politice odzbrojení a redukci vlastního zbrojního potenciálu, který měl sloužit k zastrašení nepřítele. Takže ústup.

Následkem toho může skončit i věčné kočování a stěhování Kličkových, protože teď už se konečně vrací do vlasti své rodiny, již paradoxně dosud neměli možnost poznat. Vrací se do hlavního města Ukrajiny, Kyjeva.

Zrezivělý samopal, který Vitalij našel na staveništi, musí ale na základě otcova rozkazu zůstat k jeho velké lítosti v Československu. Konec, tečka, nebudeme o tom diskutovat.

5.

KATASTROFA

KYJEV 1985. V té době tu nenajdete dnešní restaurace, jejichž hosté si mohou vybírat, zda si dají suši z lososa nebo z úhoře. V centru města se také ještě netyčí prosklené výškové budovy postavené v jakési stylové směsici připomínající mrakodrapy v Miami Beach nebo Dubaji. Zdi domů tu zatím nemizí pod ohromnými pestrými billboardy, většími než tenisové hřiště. V roce 1985 je ukrajinské hlavní město šedivé a oprýskané a svůj lesk ztratily i fasády secesních domů, které přežily druhou světovou válku. Jílově hnědé zdi zadních dvorků a vedlejších uliček si budou ještě dlouho uchovávat vzpomínky na sovětskou éru. Kavárny, kluby, restaurace s terasami byste tu hledali těžko, protože není zvykem, aby normální Kyjevané po večerech někam vyráželi. Mezi nejživější místa patří znovu vybudovaný Kresčatik (po válce zůstal na magistrále jenom jediný dům) a tržiště, kde se odehrává většina každodenního života. Dá se tu koupit skoro všechno: potraviny, oblečení, pračky, televize, prostě všechno.

Ten, kdo znal tohle někdejší třetí největší město Sovětského svazu tehdy, ale většinou říká: Kyjev býval příjemnější město, než je dnes.

Bez ohledu na dobu ale Kyjevem protéká mohutná řeka Dněpr, která má ještě daleko od svého ústí do Černého moře impozantní rozměry – tady je až šest set metrů široká. Na levém břehu Dněpru se několik kilometrů táhnou dlouhé písčité břehy, které se v parných létech brzy po poledni zaplní koupajícími se občany a rybáři. Na pláni dál po proudu se zase roztáhlo velké kyjevské sídliště, gigantická noclehárna pro pracující, bloky vícepodlažních budov, špinavě šedivých bytovek postavených z betonových panelů. Rozhodně ne estetická, ale každopádně alespoň praktická výstavba. Těch dva a půl milionu občanů se prostě musí někam nacpat a bytový fond na pravém, kopcovitějším břehu je omezený. Tam se nachází staré město, centrum s dříve elegantními ulicemi, vládními budovami a obchody a také pozůstatky starých časů, kdy lidé ještě holdovali zbožnosti – několik pravoslavných kostelů a klášterů. Největší klenot, chrám svatého Michala stojící nad řekou, monumentální kompozice zlaté a modré barvy, byl ale na Stalinův rozkaz v roce 1937 odstřelen, takže v roce 1985 ho tu už nevidíme. Velký a skoro stejně nádherný klášterní komplex Kyjevskopečerská lávra ale naproti tomu zůstal stalinským řáděním nedotčený, zřejmě proto, že zde odpočívají mumifikovaná těla ukrajinských světců, a celá lokalita tak představuje jakousi národní svatyni.

A ti nejslavnější kyjevští bratři se ještě nejmenují Vitalij a Vladimír. Jmenují se Kyj, Šček a Choriv a mají ještě stále svůj pomník – totiž dole u řeky. Tam, kde tihle tři podle legendy před 1 500 lety vystoupili na břeh. Tam založili první sídlo. Podobně jako je Řím pojmenován podle svého zakladatele Romula, dostal i Kyjev jméno

KATASTROFA

po nejstarším z těchto tří bratrů zakladatelů. Hlavní město už má tedy s bratry jistou zkušenost, a není to proto špatně zvolené jeviště pro představení, které tu zanedlouho sehrají bratři Kličkové.

Pohled přes řeku Dněpr. V popředí kupole Kyjevskopečerské lávry. Na sídlišti v pozadí dostali Kličkoví v roce 1987 nový byt.

Tak dobře, nebyla to samozřejmě jejich vědomá volba. Přestěhovali se sem přece na základě vojenského rozkazu a s tím se nedá nic dělat. Rok 1985 pro ně každopádně znamená opustit Mladou Boleslav a se sbalenými kufry a v napjatém očekávání se vydat na cestu směr Kyjev, kde rodina vzápětí zakusí, co to znamená být odstraněný, vyřazený a doslova a do písmene zapomenutý. Jejich novým domovem se totiž stane naprosto ubohá, zbědovaná ubikace ve vojenském prostoru mezinárodního kyjevského letiště, která se nachází skoro v bezprostřední blízkosti přistávací dráhy. Jejich strastiplný pobyt zde jim ztrpčuje na jedné straně neustálý rámus

vzlétajících a přistávajících vrtulových letounů a na straně druhé neuvěřitelné rozměry jejich „bytu“. Celé obydlí tvoří jediná místnost o dvaceti metrech čtverečních. Sem se musí vměstnat jejich čtyřčlenná rodina. Je to současně jídelna, obývací pokoj i ložnice. Společná kuchyně je na druhé straně chodby, společný záchod někde venku a v koupelně není vana. Je to jenom přechodné opatření, uklidňují rodinu. Během několika dní, maximálně týdnů, je určitě přestěhují do prostorného bytu ve městě.

Z týdnů se ale stávají měsíce a z měsíců jsou najednou dva roky. Pak se k nim ještě ke všemu přistěhuje babička z matčiny strany a v jedné místnosti tak bydlí pět lidí. V téhle situaci je požehnáním, jak to později komentuje Vitalij, že se jejich škola nachází na opačném konci města, takže může strávit dobré dvě hodiny na cestě – nejdřív jede autobusem a pak musí ještě jít pěkný kus cesty pěšky na čerstvém vzduchu.

To všechno je – kromě jiných věcí – důkazem nekoncepční politiky nového generálního tajemníka Michaila Gorbačova, která bude i v příštích letech citelně zasahovat do důstojnického života. Jak mohli například stáhnout vojáky zpátky do Sovětského svazu a nezajistit jim a jejich rodinám patřičné ubytování?

Začátky Kličkových v Kyjevě jsou proto spíše rozpačité. Mají ale každopádně symbolický význam. Je to vyjádření ochoty sdílet společně nelehký osud a zachovat přitom soudržnost rodiny – přežít v takových podmínkách a na dvaceti metrech čtverečních je určitě obtížná zatěžkávací zkouška vzájemných vztahů členů rodiny. Ale jak se zdá, rodinné vztahy prošly úspěšně i touto zkouškou. Otřesená je však v každém případě důvěra majora Vladimira Rodionoviče Klička v jeho nadřízené. Jak je možné, že ho dva roky ignorovali? Jak to, že se mu na nich nepodařilo vymocit odpovídající ubytování?

KATASTROFA

V budoucnosti už ale otec Kličko nebude hlavním středobodem, kolem něhož se všechno točí. Důvod je jediný: město, jako je Kyjev, se stává pro jeho syny větším lákadlem a zdrojem nových životních možností než vojenská základna nebo výcvikový prostor. Aniž by se čtrnáctiletý Vitalij kohokoli ptal, vydává se jako první svou vlastní cestou.

Letiště Boryspil, terminál B postavený ještě za sovětských dob. Ve vojenské části se tehdy nacházely vojenské ubikace. Čtyřčlenná rodina Kličkových tu od konce roku 1985 dva roky bydlela v jedné místnosti o 20 metrech čtverečních.

Život najednou získal další rozměr. V Kyjevě začalo být všechno jiné. Neměli bychom zapomenout, jak ohraničený, omezený a střežený byl doposud jejich svět – Vladimír ve svém snovém světě a Vitalij se svým sbíráním nevybuchlé munice a vášní pro zbraně. A to bylo asi maximum, co v daném prostředí mohl člověk dělat. V Kyjevě jsou ale po sklepích a zadních traktech domů zastrčené pokoutní tréninkové místnosti, o nichž se toho moc neví a které

musejí zůstat utajené, protože to, co se v nich provozuje – totiž východní bojové sporty –, není v Sovětském svazu povoleno. Navzdory oficiálním zákazům je o ně značný zájem. Tehdejší hrdinou číslo jedna – alespoň pro Vitalije Klička – je Bruce Lee, hvězda akčních filmů, který zemřel v roce 1973. V Kyjevě vzniká subkultura, která se hlásí k odkazu tohoto čínsko-amerického mistra bojových umění. Tajně tu kolují videokazety s jeho filmy. Detaily toho, co Bruce Lee přesně praktikoval, zde vlastně nikdo pořádně nezná, ale slova a označení nehrají roli. Podstatné je složit jednou ranou svého soupeře.

Vitalijův první učitel bojových sportů tomu říká karate.

Ne, ani v Kyjevě nepřestává Vitalij boxovat. Ale čím víc kolem sebe slyší jméno Bruce Lee, tím menší je jeho boxerské nadšení a jednoho dne se připojí k malému spikleneckému společenství psanců s názvem „Outlaws“, kteří se scházejí na jednom tajném místě a trénují tam. Problém je pouze v tom, že člověk, který si říká „trenér“, je hochštapler a podvodník. Ovládá především několik agresivních bojových výkřiků. Zbytek se jeho žáci musejí naučit z videí s Bruceem Leem.

Ačkoli má celý tenhle cirkus v první řadě výrazně komické rysy, v zatuhlé, provizorní tréninkové místnosti se přece jenom zrodí budoucí mistr světa v těžké váze. Mezi jeho spolužáky proti němu nemá nikdo šanci. Vitalij je dobře vytrénovaný a neskutečně vnímavý a citlivý vůči nové inspiraci a podnětům.

Nejdůležitější je ale jedna věc: věří si. Je tvrdohlavý a nic nedokáže otrást jeho sebevědomím. O rok později se dvacetiletý Mike Tyson stává nejmladším mistrem světa v těžké váze v dějinách a Vitalij a jeho spolužáci sledují zápas v televizi. Moment, kdy Tyson zvedá nad hlavu pás mistra světa, Vitalije elektrizuje. „Jednou ho

porazím,“ prohlásí ambiciózně, „a ten pás mu seberu.“ Od této chvíle je to jeho cíl. Jeho kamarádi se mu vysmějí, ale suverénní Vitalij svůj slib nakonec realizuje. Za třináct let pozve své přátele na večeři a pás, který skutečně získal, před ně hodí na stůl.

Vše nasvědčuje tomu, že Vitalij disponuje neotřesitelným sebevědomím už od začátku své kariéry. Je to prostě kozák tělem a duší, což je na Ukrajině běžné. Není ale vyloučeno, že toto sebevědomí pramení z jisté ideální rodinné konstelace – Vitalij představuje určitý mezičlánek mezi neústupným a přísným otcem, který s ním bez ohledu na jeho věk a nezralost jedná jako s mužem, a mladším bratrem, který ho považuje za vzor a vůdce smečky.

Takové faktory mohou sebevědomí poměrně značně posílit.

Poté co se ukáže, že trénink karate byla jedna velká fraška, přesedlá Vitalij na kickbox. Ten je tu, stejně jako karate, zakázaný, a proto ho obestírá stejně přitažlivá aura. Pozitivní na tom je v první řadě skutečnost, že zde může využít své zkušenosti z boxu, a v druhé a neposlední řadě taky fakt, že zdejší trenér rozumí své práci. Jmenuje se Andrej Šistov, kickboxu se věnuje už řadu let a ze svého nového svěřence není zpočátku příliš nadšený. „Když jsem tehdy organizoval ilegální tréninky...“ vzpomíná Šistov, „...objevil se tu nějaký kluk, který neustále vyčníval z řady. Jeho pohyby byly naprosto nekoordinované. Dělal vždycky opak toho, co jsem mu řekl. Tak jsem poznal Vitalije Klička.“

Když pak na konci osmdesátých let padne zákaz provozování východních bojových sportů, velmi rychle se zformují různé kluby a družstva fungující na různých výkonnostních úrovních. Ačkoli to nejednomu sportovnímu funkcionáři nejde pod nos, začínají se konat i různé šampionáty a turnaje. Kickbox je považován za sport výtržníků a gangsterů. Všechno, co s ním souvisí, má dráždivé za-

kázanou příchuť. Je také pokládán za americký, protože je populární mezi americkými vojáky, respektive mezi veterány z Vietnamu. Sovětský svaz je už ale delší dobu proti infiltraci západní ideologie jaksi bezmocný. Stejně bezmocný jako v případě, kdy má udržet pod kontrolou své vlastní jaderné elektrárny...

Sobota 26. dubna 1986 je nádherný jarní den a je tak teplo, že by se dalo klidně koupat. I bratři Kličkové jsou odpoledne venku u Dněpru. Nemají ani tušení, že v tu chvíli už je voda v řece zamořená radioaktivitou. Netuší ani to, že mírný severní vítr už po několik hodin roznáší po městě velké množství radioaktivních částic. Den po havárii zkrátka veřejnost neví, že se něco stalo – v Sovětském svazu při katastrofách zcela běžná praxe. A už vůbec nikdo neví, co se stalo. Něco se ale skutečně stalo.

V pátek večer se čtvrtý blok jaderné elektrárny Černobyl zcela vymkl kontrole. „Palivové články se přehřály. Operátoři si konečně uvědomili, že situace je vážná. Vedoucí směny stiskl speciální bezpečnostní tlačítko pro rychlé havarijní odstavení reaktoru, ale bylo už pozdě. Skoro všechny řídicí tyče se nacházely v horní části aktivní části reaktoru. Během havarijní situace měly být úplně zasunuté do aktivní části tak, aby zastavily řetězovou reakci. Tento proces ale vyžaduje určitý čas, protože i v havarijní situaci dokážou tyče redukovat energii jen o pět procent za vteřinu.“

Zástupce ředitele sovětského Institutu pro atomovou energii a vedoucí vyšetřovací komise havárie Valerij Legasov později popsal průběh oné noci a některé scény, které se tu odehrály, a jeho slova působí strašidelným a absurdním dojmem. Například: „Jeden operátor zavolal druhému a ptal se: ‚Co mám dělat? Většina pokynů v manuálu pro krizové situace je přeškrtných.‘ Jeho kolega chvíli přemýšlel a pak odpověděl: ‚Tak se řiď těmi přeškrtnými.‘“

KATASTROFA

Byla to nepředstavitelná věc, komentoval to Legasov. „Někdo přeškrtnal pokyny v krizovém manuálu a operátor se musel rozhodnout, jestli mají smysl, nebo ne. Mohl jednat prakticky podle své vlastní vůle. Jeden člověk vypracoval krizový plán, nějaký další člověk ho podepsal a někdo třetí ho neschválil...“

Za havárii tak vlastně nikdo nenesl zodpovědnost, což nebylo v Sovětském svazu tak neobvyklé. Tento postoj převládá i v průběhu dalších měsíců, kdy bylo nutné se vypořádat s následky katastrofy.

Součástí tohoto procesu se stal i major Kličko.

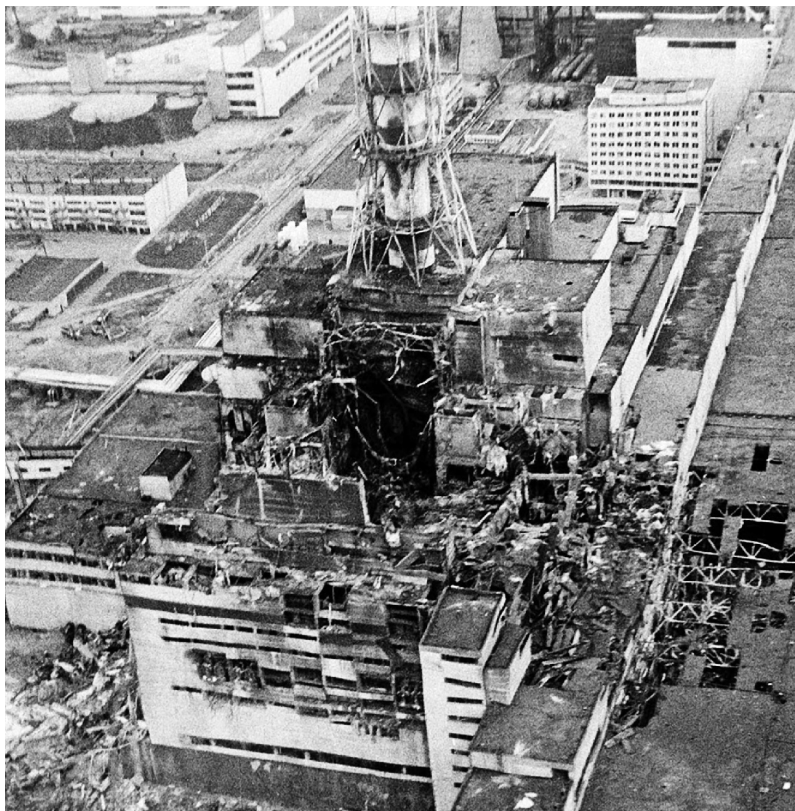
V noci na neděli 27. dubna zazvonil u něj doma v Kyjevě telefon. „Soudruhu Kličko,“ oslovil ho volající předpisově, „jeďte ihned do černobylské elektrárny a pomozte jim odklidit ty sračky!“

A důstojník se, jako řádný příslušník sovětské armády, vydal ihned na cestu. Voják se neptá proč.

Jeho rodina netuší, že se děje něco mimořádného. Jejich otce v noci často volají, když je poplachové cvičení nebo jiná akce.

Nazítří přijde jeho synům divné, že v Kyjevě nejezdí žádné autobusy. Jak se později dozvedí, byly staženy a použity k evakuaci obyvatelstva v okolí Černobyli. Jinak ale život běží dál, jako by se nic nestalo. Zprávy v rozhlase a televizi zapadají do každodenního uniformního vzoru – ukrajinští pracující důsledně plní plán XXVII. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu a ve všech pádech se také skloňují slova *glasnost* a *perestrojka*. O transparentnosti a informovanosti ale může být jen těžko řeč. O tom, že v jaderné elektrárně, která se nachází jen 120 kilometrů od Kyjeva nedaleko města Pripjať, v sobotu ráno explodoval reaktor, se zarytě mlčí. Mlčí se také o tom, že z reaktoru unikl radioaktivní materiál a že ho teď všude kolem roznáší vítr. Nejen po Ukrajině.

Mezi vojáky, kteří byli nasazeni na místě a pomáhali při odstraňování následků exploze černobylského reaktoru, byl i major Vladimír Kličko. V roce 2011 následkům ozáření podlehl.

Teprve v pondělí 28. dubna přinese státní tisková agentura TASS zprávu o tom, že došlo k havárii. Kolem půl desáté večer je v televizním zpravodajství Vremja odvysílána zpráva o poškození reaktoru v Černobylu. „Byla přijata opatření k odstranění následků havárie.“ To už celé dva dny nasazují vojáci vlastní život a zdraví, aby přes zborcenou střechu zasypali reaktor pískem a hlínou a z města Pripjat evakuovali 48 000 ohrožených obyvatel.

KATASTROFA

V úterý odpoledne vyfotografují z kosmického prostoru americké vojenské satelity kouř stoupající z poškozené elektrárny, američtí analytici snímky vyhodnotí, dojdou k jasnému závěru a – stejně jako sovětské vedení – o všem pomlčí.

Ve středu 30. dubna zveřejní sovětská televize první fotografie z místa havárie. Snímky byly pořízeny v neděli večer z helikoptéry, načež byly převezeny do Moskvy, kde byly retušovány, aby nehoda nepůsobila tak dramaticky.

Major Kličko patří k oněm dvěma tisícům mužů, kteří se nezištně obětovali. S lopatami v rukou a v ochranných oblecích – někdy značně poškozených a roztrhaných – pohřbili reaktor, a vykopali tím hrob i sami sobě. Po nasazení jsou dekontaminováni, vysprchují se, najedí, napijí, vyspí, aby se opět vydali do smrtícího radioaktivního pekla. Musejí, protože to za ně nikdo jiný neudělá.

Na místě je také filmový režisér Vladimír Černěnko. Díky jeho dokumentaci máme dnes k dispozici záběry lidí, kteří kopou tunel pod čtvrtým blokem elektrárny – nikdo z nich nemá ani ochranný oděv, ani plynovou masku. Skoro žádné ochranné pomůcky neměli ani muži odklízějící trosky ze střechy reaktoru. Co jim měli tehdy říct? Že si mají nasadit masku na místě, kde už není skoro žádný vzduch? Že si mají obléknout ochranný oděv tam, kde je horko jako v sauně a kde jim stejně k ničemu nebude? Major Kličko vyfasuje ochranný oděv a masku, ale stejně ji nakonec dá „likvidátorům“, kterým už je ale vcelku jedno, jestli se chrání, nebo ne. Skoro všichni tuší, že tohle nasazení pro ně bude mít nějaké zdravotní následky. V tu chvíli o tom ale nikdo příliš nepřemýšlí. Důležité je uhasit oheň, zabránit dalšímu šíření radioaktivního materiálu a zabezpečit reaktor.

Na vojenském letišti u Kličkova bytu dnem i nocí startují a přistávají vrtulníky a vojenská letadla a přímo tady je také stříkají

a oplachují vodou. Na zemi se tvoří kaluže kontaminované, zpěněné vody, v nichž se Vladimír v parných letních dnech bezstarostně brouzdá a pouští si papírové lodičky.

Doporučení úřadů, aby občané nevycházeli z bytů, je dodržováno velmi zřídkka. Ani ne dva týdny po katastrofě jsou kyjevské ulice opět přeplněné lidmi, mládež se v davech hrne k řece, protože je láká koupání. Nikdo stále ještě neví nic určitého a nevypadá to, že by se stalo něco tak strašného. Očití svědkové vyprávějí o vojácích, kteří sedí bezstarostně na místě havárie, pojídají uzenky s chlebem, pijí limonádu a kouří cigarety – na dohled od poškozeného reaktoru. Vyprávějí o tom, jak záchranáři odrbávají neviditelné svinstvo z kontaminovaných aut, aby ze sebe za chvíli s ulehčením shodili ochranné pomůcky a udělali si polední pauzu, jako kdyby byli na nějaké normální stavbě.

O několik dní později se vrací major Kličko domů. Má vážnou tvář a je na konci svých sil. Patří k několika málo lidem, kteří mají představu o závažnosti katastrofy, ale moc toho neřekne. Omezí se jen na pár náznaků a nechá ostatní, aby se dovtípili sami, že to je mnohem horší, než se povídá.

Někde se objeví zpráva, že mělo být evakuováno i dva a půl milionu Kyjevanů, což vyvolá paniku. Kdo má auto, naloží nejnütnější věci a odjíždí na jih. Další míří na letiště a obléhají pokladny. Zanedlouho jsou všechny vnitrostátní lety rezervované. Zbytek se rozlije po hlavním kyjevském nádraží. Na černém trhu dosahují ceny jízdenek přímo astronomických výšek. Když vjíždí do stanice vlak, odehrávají se tu neuvěřitelné scény. Někteří lidé vylezou na střechy vagonů a odmítají se pustit. Později se říká, že z města chtělo ještě před oficiální evakuací prchnout kolem milionu lidí. Evakuace hlavního města se ale nakonec neuskutečnila.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.